

2010. évi emberi jogi jelentés

Országjelentések az emberi jogok tiszteletben tartásáról – 2010

<http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2010/index.htm>

Kiadta az Amerikai Egyesült Államok Külügyminisztériuma (Bureau of Democracy, Human Rights and Labor)

2011. április 8.

Magyarország

Magyarország köztársaság és többpártrendszerű parlamentáris demokrácia, lakosainak száma megközelítőleg 10 millió. A törvényhozói hatalmat az egykamarás Országgyűlés (parlament) gyakorolja. Az Országgyűlés választja az államfőt (köztársasági elnököt), akinek megbízatása öt évre szól. Az államfő a legtöbb képviselői helyet megszerző pártból vagy koalícióból nevezi ki a miniszterelnököt. Az április 11-én és 25-én tartott országgyűlési képviselői választások szabadon és tisztességesen zajlottak. A második fordulóban a konzervatív Fidesz-KDNP koalíció kétharmados többséget szerzett a parlamentben. A Fidesz miniszterelnök-jelöltje, Orbán Viktor május 29-én foglalta el hivatalát. A rendfenntartó erők a polgári hatóságok irányítása alatt álltak.

Az emberi jogokkal kapcsolatos problémák közé tartoztak a rendőri túlkapások a gyanúsítottakkal, különösen a roma származásúakkal szemben; az állampolgári jogokat korlátozó új rendelkezések; a szólásszabadságot, valamint az állami szabályozás alatt álló média szabadságát korlátozó új törvények; a kormányzati korrupció; nők és gyermekek ellen irányuló társadalmi erőszak; nők szexuális zaklatása; és az emberkereskedelem. Továbbra is problémát jelentettek a szélsőséges csoportok erőszakos megnyilvánulásai, az etnikai és vallási kisebbségek ellen irányuló szélsőséges retorika, valamint a romákkal szembeni diszkrimináció az oktatás, a lakhatás, a foglalkoztatás és a szociális szolgáltatások területén.

AZ EMBERI JOGOK TISZTELETBEN TARTÁSA

1. rész: Az emberi méltóság tiszteletben tartása, ideértve az alábbiakkal szembeni védelmet:

a. Az élettől való önkényes vagy törvénytelen megfosztás

Nem érkezett jelentés arról, hogy az év során a kormány vagy annak tisztviselői önkényes vagy törvénytől emberölést követtek volna el.

2009 decemberében a Somogy Megyei Katonai Ügyészség vádat emelt tíz, a kaposvári büntetés-végrehajtási intézetben dolgozó őr ellen – a vád szerint az őrök 2009 februárjában felelősek voltak egy előzetes letartóztatásban lévő fogvatartott haláláért, valamint fizikailag bántalmaztak további kilenc elítéltet. A hatóságok áprilisban három vádlottat elbocsátottak, további hármat pedig felfüggesztettek állásából; egy vádlott nyugdíjba vonult, három pedig megtarthatta állását. Az év végén még nem zárta le az ügyet a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság.

Szeptember 3-án a Fővárosi Főügyészség vádat emelt egy rendőr ellen, aki 2009 decemberében egy rablás során szolgálati fegyverével halálosan megsebesített egy férfit. A rendőrt 2009 decemberében felfüggesztették, szeptember 1-jén pedig a Fővárosi Nyomozó Ügyészség vádat emelt ellene. Az ügyet, amely az év végén még folyamatban volt, a Fővárosi Bíróság tárgyalja.

Az év során a Főügyészség folytatta a nyomozást Képíró Sándor ügyében, akit a magyar igazságszolgáltatás 1944 és 1946 között elítélt az 1942 januárjában történt újvidéki vérengzésben játszott szerepe miatt. Az incidens során több mint 1200 embert öltek meg, többségük zsidó volt. Büntetését soha nem hajtották végre. 2006-ban a Simon Wiesenthal Központ értesült arról, hogy Képíró Budapesten él,

Amerikai Nagykövetség, Budapest

2007-ben pedig a Főügyészség új vizsgálatot indított ellene. (A bíróság határozata szerint a korábbi eljárással kapcsolatos dokumentumok eltűntek, ezért az eredeti ítélet nem hajtható végre.) December 16-án a Pesti Központi Kerületi Bíróság elutasította a Képiró által benyújtott ellenkeresetet. A Wiesenthal Központ jeruzsálemi irodája továbbra is bírálta a magyar hatóságokat, amiért még mindig nem sikerült bíróság elé állítaniuk Képirót.

b. Eltűnés

Nem jelentettek politikai indíttatású eltűnéseket.

c. Kínzás és egyéb kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód, illetve büntetés

Az alkotmány és a törvény tiltja ezeket a gyakorlatokat; a Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) azonban beszámolt arról, hogy az ország egyes területein – leginkább Borsod-Abaúj-Zemplén megyében – a rendőrség gyakran zaklatott verbálisan vagy bántalmazott fizikailag roma származású gyanúsítottakat.

Június 8-án az Európa Tanács kínzás megelőzésével foglalkozó bizottsága (Committee for the Prevention of Torture – CPT) jelentést tett közzé az országban 2009 márciusa és áprilisa között tett látogatásáról. A jelentés szerint a CPT delegációjának néhány nemrég szabadult személy arról számolt be, hogy őrizetbe vételük során a rendőrök indokolatlanul durván bántak velük (fizikai bántalmazás, rúgások és ütések), szállítás közben pedig túlságosan szorosan bilincseltek meg őket.

Március 8-án a Fővárosi Bíróság felmentett öt rendőrt, akik a vád szerint 2007-ben megerőszakoltak egy nőt. A bíróság a nő vallomásának megkérdőjelezhető elemeire hivatkozva azt a határozatot hozta, hogy nem történt bűncselekmény. A nő fellebbezést nyújtott be. Az év végén nem állt rendelkezésre új információ az ügy kapcsolatban.

2009 decemberében az Egri Ügyészség nyomozást indított, miután egy roma férfi azt állította, hogy öt rendőr bántalmazta őt. Az ügy az év végén folyamatban volt.

2006 és 2009 között a hatóságok 203 esetben folytattak vizsgálatok rendőri túlkapások kapcsán, melyekre a 2006-ban Budapesten és az ország nagyobb városaiban lezajlott, nagyszabású kormányellenes demonstrációk során került sor. Az ügyészek 171 esetben megszüntették a nyomozást, többnyire arra hivatkozva, hogy az elkövetők azonosítására nem volt mód; a bíróságok nyolc esetben elutasították a benyújtott keresetet; az ügyész 20 esetben emelt vádat. Ezek közül a bíróságok 10 esetben találták bűnösnek a vádlottat testi sértés elkövetésében, az ítéletek jogerősek. A többi eset közül hárommal kapcsolatban folytatódott a nyomozás, hármat pedig átadtak a katonai ügyészségnek.

Május 20-án az Országgyűlés létrehozott egy albizottságot Emberi Jogi Bizottságán belül, melyet azzal a feladattal bízott meg, hogy folytasson vizsgálatot azzal kapcsolatban, követtek-e el hivatalos személyek bűncselekményeket a 2002 és 2010 közötti időszakban, különös tekintettel a 2006-os kormányellenes demonstrációkra. Bene László volt országos rendőrfőkapitány elismerte az albizottság előtt, hogy a rendőrség követett el hibákat a 2006-os zavargások kezelése során. Október 20-án az Emberi Jogi Bizottság elfogadta az albizottság jelentését. A beszámoló szerint „a 2002 és 2010 közötti időszakban a kormány számos alkalommal követett el törvénysértést olyan személyekkel szemben, akik politikai szabadságjogaikat gyakorolták, több esetben nem engedélyeztek rendezvényeket, holott arról a szervezők előzőleg tájékoztatták a rendőrséget, valamint nem tettek különbséget az alapvető jogok békés gyakorlása és a véleménynyilvánítás törvénysértő formái között”. A beszámoló szerint ez a tendencia a 2006-os őszi események során „kulminált”. Ennek kapcsán a jelentés bírálattal illeti az érintett időszakban hatalmon lévő kormányokat, mivel azok nem alkottak olyan jogszabályokat, amelyek lehetővé teszik a békés tiltakozást, de rögzítik annak törvényes kereteit, továbbá azért, mert nem gondoskodtak a rendőrség elszámoltathatóságáról – például nem írták elő, hogy a tömegoszlításban részt vevő rendőröknek azonosító számot kell viselniük.

November 2-án Gulyás Gergely, az albizottság elnöke benyújtotta jelentését Kovács Tamás főügyésznek, és a 2006-os események kapcsán a következő három kérdéskör kivizsgálását kezdeményezte: a fővárosi rendőrfőkapitány ellen nem indult fegyelmi eljárás; az oszlatásokban részt vevő rendőrök nem viseltek azonosító számot; a rendőri erőknél nem sikerült megvédeniük a Magyar Televízió székházában tartózkodó alkalmazottakat, amikor a tüntetők behatoltak az épületbe. A vizsgálatok az év végén még folyamatban voltak.

Szeptember 13-án a kormány utasította a Belügyminisztériumot és a Nemzetgazdasági Minisztériumot, hogy az igazolt esetekben teljesítsék a 2006-os események során történt rendőri visszaélésekkel kapcsolatos kártérítési igényeket. Október 22-ig a kormány összesen 175 472 000 forintot (831 620 USD) fizetett ki 73 személynek abból a 101-ből, akiknek igényét jogosnak találták a hatóságok.

Szeptember 21-én a Legfelsőbb Bíróság egy korábbi határozatát visszavonva úgy rendelkezett, hogy egy, a parlament előtt 2006-ban tartott demonstráció feloszlását célzó rendőri beavatkozás törvényt sértett.

A börtönök és fogva tartó intézetek körülményei

A börtönökben és fogva tartó intézetekben uralkodó körülmények egyes területeken elmaradtak a nemzetközi normáktól. A kormány lehetővé tette független emberi jogi megfigyelők számára az intézmények látogatását.

Emberi jogi civil szervezetek és a börtönállapotokat figyelemmel kísérő szervezetek számos alkalommal jelezték aggályukat a börtönök túlszűfolttségével kapcsolatban. Például június 8-i jelentésében a CPT beszámolt arról, hogy a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei börtönben szinte minden cella túlszűfolt – a 8 négyzetméteres helyiségek némelyikében 4 fogvatartottat helyeztek el, míg a 25 négyzetméteres cellákban 10–14, a 32 négyzetméteres cellákban pedig néhol 14 fogvatartott élt.

A Magyar Helsinki Bizottság (MHB) szerint a börtönök túlszűfolttsága nőtt az év során. Továbbra is problémát jelentett a megfelelő számú lepedő, törölköző és ruházat hiánya, valamint az egészségügyi ellátás elégtelensége. Egyes létesítményekben a tisztálkodóhelyiségek és a vécék is nagyon rossz állapotban voltak. Voltak olyan börtönök, ahol a vécé nem volt elszeparálva a napközbeni tartózkodási helytől. Számos rendőrségi fogdában nem volt mellékhelyiség és folyóvíz, a világítás és a szellőzés pedig gyakran nem volt megfelelő.

Június 8-i jelentésében a CPT arról számolt be, hogy megbízható források szerint – akiknek állítását orvosi láttelek is alátámasztották – a miskolci börtön személyzete bántalmazott fogvatartottakat (rugdosták és megütötték őket), és hasonló esetekről számoltak be a tiszalöki börtönnel kapcsolatban is (itt pofonokról, rúgásokról és ütésekről számoltak be a források). A CPT értesülései szerint a tiszalöki börtönben egy ízben elfogadhatatlan módon alkalmazták a bilincset: a fogvatartott kezeit a háta mögött összebilincselték, majd karjait felfelé feszítették, fájdalmat okozva a fogvatartottnak. Az eset akár testi sértésnek is minősülhet.

November 18-án egy katonai bíróság bűnösnek találta a Fővárosi Fegyház és Börtön egyik őrét, aki a vád szerint 2009 júniusában bántalmazott egy elítéltet. A bíróság egy évi, három évre felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte a vádlottat. Az ügyész és a védő egyaránt fellebbezett az ítélet ellen. Az MHB szerint ugyanez az elítélt később arról számolt be, hogy az ítélethirdetést követően a Fővárosi Büntetés-Végrehajtási Intézetben egy őr bántalmazta, mivel egy munkatársát majdnem börtönbe juttatta. Az év végén mind az eredeti üggyel kapcsolatos fellebbezések, mind pedig az ítélethirdetést követő bántalmazás miatt indított ügy folyamatban voltak.

Május 7-én a Fővárosi Ítéltábla megerősítette két börtönőr ítéletét, akik 2008-ban a miskolci börtönben fizikailag bántalmaztak egy elítéltet. A bíróság az egyik őrt nyolc havi elzárásra ítélte, két évre felfüggesztette állásából, valamint egy év időtartamra lefokozta. A másik őrré a bíróság 87 500 forint bírságot szabott ki.

Amerikai Nagykövetség, Budapest

Az MHB és a CPT is szóvá tette, hogy a fizikai bántalmazásról beszámoló fogvatartottakat rendszerint csak az érintett börtönök saját egészségügyi személyzete vizsgálta meg. Ráadásul május 27-én az országos rendőrfőkapitány elrendelte, hogy a fogvatartottak egészségügyi vizsgálata csak abban az esetben történhet őr jelenléte nélkül, ha azt a fogvatartott vagy az orvos kéri, és ha arra az illetékes tiszt engedélyt ad.

A CPT június 8-i jelentése szerint a rendőrségi fogdáknak uralkodó körülmények összességében megfelelőek voltak; a bizottság azonban jelezte, hogy egyik látogatásuk idején egy fogvatartottal megalázó módon bántak. A panaszost a Budapesti Központi Fogdában tartották fogva egy „szigorított” cellában, ami lényegében egy cella rácsokkal elhatárolt része volt. A cellát, ideértve a mosdót is, a nap 24 órájában irányított fényű lámpákkal világították meg, a fogvatartott mozgását pedig folyamatosan kamerák figyelték. A jelentések szerint 2009 májusában a hatóságok infravörös kamerákat szereltek fel a cellában, így éjszakára lekapcsolhatták a világítást. A CPT azonban szóvá tette, hogy a függöny nélküli toalett továbbra is a kamerák látóterében volt, így a fogvatartottnak gyakorlatilag a megfigyelést végző őrök előtt kellett végeznie a dolgát.

A hatóságok beszámolója szerint október 19-ig hét fogvatartott követett el öngyilkosságot. A kötelezően lefolytatott vizsgálat minden esetben azt állapította meg, hogy sem az őröket, sem a többi elítéltet nem terheli felelősség a halálesetekért.

Március 19-én egy férfi a letartóztatását követő napon öngyilkosságot követett el a Fővárosi Rendőr-főkapitányság fogdájában lévő cellájában. Az elhunyt testvére sérüléseket látott testvére testén és arcán. Március 22-én a Fővárosi Rendőr-főkapitányság elindította az ilyen esetekben kötelező vizsgálatot. Ezzel párhuzamosan a Budapesti Nyomozó Ügyészség vizsgálatot indított a bántalmazás kapcsán. Mindkét vizsgálat folyamatban volt az év végén.

Március 29-én egy 22 éves nő öngyilkosságot követett el a Fővárosi Rendőr-főkapitányság fogdájában. A hatóságok az igazoltan heroinfüggő nőt egyedül helyezték el egy cellában, annak ellenére, hogy a nő közölte velük, inkább meghal, minthogy börtönbe kerüljön. Július 12-én az MHB fellebbezést nyújtott be az Országos Rendőr-főkapitányság kötelező vizsgálatának nyomán, amely azt állapította meg, hogy az őrök nem voltak felelősek a nő haláláért. Augusztus 11-én a rendőrség érvénytelenítette korábbi döntését, és újra elővette az ügyet. Az új vizsgálat az év végén folyamatban volt.

A Büntetés-Végrehajtási Szervezet beszámolója szerint december 31-ig a börtönök kihasználtsága az előző évi 129%-ról 132%-ra nőtt. December 31-én összesen 16 366 személyt tartottak fogva a különböző börtönökben és fogdáknak. Július 19-én a kormány a túlszűfolttség csökkentése érdekében újra megnyitotta a solti börtönt, aminek köszönhetően 288-cal nőtt a férőhelyek száma.

Az év során az emberi jogi civil szervezetektől nem érkezett jelentés olyan esetről, amikor fiatalkorút felnőtt elítélttel tartottak fogva.

A törvény szerint a fogvatartottakat havonta legalább 30 perc látogatási idő illeti meg. A gyakorlatban a börtönigazgató dönt a látogatások maximális hosszáról, ami a legtöbb intézményben egy óra. A törvény az adott létesítmény lehetőségeihez mérten lehetővé teszi a fogvatartottak számára, hogy telefonáljanak. Az MHB beszámolója szerint a telefonálási lehetőséget minden létesítményben biztosították, de a telefonbeszélgetések megengedett időtartamát tekintve jelentős eltérések voltak az intézmények között.

A hatóságok lehetővé tették az elítéltek számára, hogy cenzúra alkalmazása nélkül panaszt nyújtsanak be az igazságügyi szervekhez, valamint hogy vizsgálatért folyamodjanak, ha úgy gondolják, hogy embertelen körülmények között tartják őket fogva. Az emberi jogi civil szervezetektől nem érkezett jelentés cenzúrával kapcsolatos panaszról.

Elsősorban a főügyész felügyelete alatt dolgozó városi és megyei ügyészek felelnek a fogva tartás törvényes feltételeinek biztosításáért, valamint az embertelen körülményekre vonatkozó, hitelt érdemlő panaszok kivizsgálásáért. A főügyész rendszeresen ellenőrizte a börtönök és fogva tartó létesítmények körülményeit. Az ezzel kapcsolatos jelentések nem nyilvánosak, de konkrét kérelem esetén a Főügyészség elérhetővé teszi azokat. Szabó Máté emberi jogi parlamenti biztos (ombudsman) az év során hét börtönbe látogatott el, és öt jelentést tett közzé hivatala weboldalán. Az ombudsman hivatalosan nem képviselheti az elítéltek érdekeit.

Az MHB arról számolt be, hogy a bizottság munkatársai az év során egy börtönt látogattak meg, ahol lehetőségük volt arra, hogy a börtönszemélyzet jelenléte nélkül találkozzanak elítéltekkel.

Civil szervezetek jelentése szerint az elítéltek és a fogvatartottak szabadon gyakorolhatták vallási szokásaikat. Az MHB megítélése szerint a havi maximum egyórás látogatási idő nem méltányos, különösen az előzetes letartóztatásban lévők esetében.

d. Önkényes letartóztatás vagy őrizetbe vétel

Az alkotmány és a törvény tiltja az önkényes letartóztatást és őrizetbe vételt, és a kormány általában betartotta ezeket a tilalmakat. A Főügyészség szerint 2009-ben 65 alkalommal nyújtottak be panaszt önkényes őrizetbe vétel miatt. A Főügyészség 22 esetben elutasította a beadványt, három esetben pedig eljárást indított.

A rendőrség és a biztonsági szervek szerepe

A törvények végrehajtásáért és a rendfenntartásért az ország egész területén a Belügyminisztérium irányítása alatt működő Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) felel. Az ORFK alá húsz főkapitányság tartozik, ezek irányítása alatt működnek a helyi hatáskörrel rendelkező városi rendőrkapitányságok.

Szeptember 1-jén Budapesten megkezdte működését a Terrorelhárító Központ. A központ közvetlenül a belügyminiszter irányítása alatt működik, feladata pedig a miniszterelnök és a köztársasági elnök védelme, valamint különböző terrorcselekmények, köztük emberrablások és gépeltérítések megakadályozása, illetve az ilyen incidensekkel kapcsolatos vizsgálatok lebonyolítása.

A Magyar Honvédség a Honvédelmi Minisztérium irányítása alá tartozik, feladata pedig az ország védelme külső erőkkel szemben, a belföldi biztonsággal kapcsolatos speciális feladatok ellátása, valamint a katasztrófa-elhárítás.

A Katonai Ügyészség feladata a fegyveres testületek tagjai által elkövetett bűncselekményekkel, például hivatali hatalommal való visszaéléssel, nem megengedett bánásmóddal, jogsértő fogva tartással vagy kényszervallatással kapcsolatos eljárások lefolytatása.

A jogsértésben bűnösnek talált rendőrök büntetése közé tartozik a megrovás, az elbocsátás és a bűnvádi eljárás. Egy március 24-én hatályba lépett törvénymódosítás értelmében azt a rendőrt, aki szolgálat közben bűncselekményt követ el, automatikusan fel kell menteni a szolgálat alól.

Az enyhébb visszaélések áldozatait az elkövető egységénél vagy a Független Rendészeti Panasztestületnél (FRP) tehetnek panaszt.

Az év első tíz hónapjában a hatóságok 2914 rendőr esetében állapították meg fegyelemsértést, 868 rendőrt bűnösnek találtak szabálysértés elkövetésében, 310 rendőrt bűncselekmény elkövetésében találtak bűnösnek, nyolc rendőrt pedig szolgálatra alkalmatlannak nyilvánítottak.

Ugyanebben az időszakban a bíróságok hét rendőrt ítélték letöltendő, 25-öt pedig felfüggesztett börtönbüntetésre, 315 rendőrré pénzbüntetést szabtak ki, négyet lefokoztak, 11-et pedig felmentettek a

szolgálat alól. Szintén ebben az időszakban 32 rendőrt ítéltek el korrupció miatt. Nem áll rendelkezésre információ azzal kapcsolatban, hogy hány rendőrt helyeztek feltételelesen szabadlábra.

Az 2008 óta működő FRP folytatott vizsgálatokat olyan erőszakos rendőri gyakorlatokkal és mulasztásokkal kapcsolatban, amelyek alapvető jogokat sértettek. Az Országgyűlésben kétharmados többséggel felállított, öttagú testület a rendőri hatóságoktól függetlenül működik. December 8-ig a testülethez 285 panasz érkezett. A testület 501 panaszt felülvizsgált (közülük néhányat még 2009-ben nyújtottak be), ezek közül 157 esetben állapított meg jogsértést. A testület a 157 esetet továbbította az országos rendőrfőkapitányhoz, aki egy esetben egyetértett, 27 esetben részben egyetértett, a fennmaradó esetekben pedig nem értett egyet az FRP megállapításával. Az FRP jogköre csak arra terjed ki, hogy javaslatot tegyen az ORFK-nak, és jelentse megállapításait a parlamentnek.

Őrizetbe vételi eljárás és bánásmód a fogva tartás ideje alatt

„Rövid idejű elzárás” alkalmazható olyan személyek esetében, akiket bűncselekmény elkövetése közben fognak el; akiket bűncselekmény elkövetésével gyanúsítanak; akik ellen elfogatóparancs van érvényben; illetve akik nem tudják vagy nem hajlandók igazolni magukat. Azok ellen, akik nem tudják igazolni személyazonosságukat a megfelelő dokumentumokkal, szabálysértés miatt eljárás indítható. A rövid idejű elzárás időtartama általános esetben legfeljebb nyolc, speciális esetben legfeljebb 12 óra lehet. A rendőrség 24 óráig fogva tarthat valakit, ha úgy ítéli meg, hogy biztonsági fenyegetést jelent, továbbá a rendőrség és az ügyészség 72 óráig tarthat fogva egy elkövetés közben elfogott gyanúsított, ha annak személyazonossága nem állapítható meg, vagy fennállnak az előzetes fogva tartás feltételei. Ha a bíróság nem rendel el előzetes letartóztatást 72 órán belül, a rendőrségnek szabadon kell engednie a gyanúsítottat.

Július 22-én az Országgyűlés augusztus 19-i hatállyal törvénymódosítást fogadott el, melynek értelmében a tulajdon elleni szabálysértések (ideértve a lopást is) elzárással büntethetők. A módosítás emellett megszüntette a fiatalkorúak elzárásának tilalmát, de nem változtatta meg azt a rendelkezést, mely szerint ha a fiatalkorú nem rendelkezik jövedelemmel vagy tulajdonnal, nem büntethető pénzbírsággal. Ilyen esetekben az alternatív szankciók, például a közhasznú munka vagy a mediáció sem alkalmazhatók. Emberi jogi civil szervezetek aggodalmuknak adtak hangot amiatt, hogy a változások értelmében a kisebb szabálysértéseket elkövető fiatalkorúak kizárólag elzárással büntethetők. Emberi jogi civil szervezetek emellett hangsúlyozták, hogy a fiatalkorú elítélteket a nagykorú elítéltektől elkülönítve, külön épületrészben kell fogva tartani. Július 22-én az Országgyűlés elfogadott egy jogszabály-módosítást, amely bővítette egyes bírósági titkárok (végzett és szakvizsgázott, de még bírói kinevezés előtt álló jogászok) hatáskörét, akik ettől kezdve például eljárhatnak szabálysértési ügyekben. Emberi jogi civil szervezetek erősen bírálták ezt a rendelkezést arra hivatkozva, hogy a bírósági titkárok nem függetlenek, mivel az illetékes megyei bíróság vezetője nevezi ki őket.

A rendőrségnek az első kihallgatás elején tájékoztatnia kell a gyanúsítottat az ellene felhozott vádakról, valamint a büntető törvénykönyv azon pontjáról, amelyen a vádak alapulnak. Az első kihallgatásra az őrizetbe vételtől számított 24 órán belül sort kell keríteni. A hatóságok jellemzően tiszteletben tartották ezt a jogot.

Az óvadék ellenében történő ideiglenes szabadlábra helyezés rendszere megfelelően működik.

A Magyar Büntetés-Végrehajtási Szervezet adatai szerint december 31-én 4844 személyt tartottak vizsgálati fogságban. Közülük 1083 hat hónap és egy év közötti időtartamot töltött eddig vizsgálati fogságban, 679-en pedig több mint egy éve voltak őrizetben.

A törvény szerint a rendőrségnek a kihallgatásuk előtt tájékoztatnia kell a gyanúsítottakat arról, hogy jogukban áll ügyvédet fogadni. Június 8-i jelentésében azonban a CPT megjegyzi, hogy a munkatársai által 2009-ben megkérdezett személyek többsége szerint „őrizetes” státuszuk idején (az őrizetbe vételüket követő 12 órán belül) nem volt lehetőségük arra, hogy felvegyék a kapcsolatot egy ügyvéddel. A

Amerikai Nagykövetség, Budapest

---

védőügyvéd általi képviselő kötelező, ha a fogvatartott siket, vak, vagy szellemi fogyatékos; nem beszél magyarul; bármely más ok miatt nem képes ellátni a saját védelmét; fiatalkorú; vagy anyagi helyzetéből adódóan védőügyvéd kirendelését kéri. Olyan esetekben, amikor jogi képviselőre van szükség, a vádlottaknak három nap áll rendelkezésükre arra, hogy védőügyvédet fogadjanak; ha erre nem kerül sor három napon belül, a rendőrség vagy az ügyész rendel ki védőt. Ha a vádlott egyértelműen jelzi, hogy nem kíván megbízni védőügyvédet, a rendőrség vagy az ügyészségnek azonnal ki kell rendelnie számára védőügyvédet. A rendőrség és az ügyészség azonban nem köteles várni a gyanúsított kihallgatásával addig, amíg a védő megérkezik. Emberi jogi szervezetek szerint a rendőrség rendszerint azonnal folytatja a kihallgatást, miután a gyanúsítottat tájékoztatták arról, hogy joga van a jogi képviselőhöz.

A törvény lehetővé teszi a fogvatartottak számára, hogy fogva tartásukról értesítsék hozzátartozóikat vagy másokat, ha az értesítés nem veszélyezteti a nyomozást. Ha a fogvatartott nem tudja gyakorolni ezt a jogát, a rendőrségnek 24 órán belül értesítenie kell a hozzátartozókat a fogva tartás helyéről. Az FRP és civil szervezetek azonban arról számoltak be, hogy a gyakorlatban a rendőrség nem minden esetben teljesítette ezt a követelményt.

A törvény értelmében azok a személyek, akiket őrizetbe vettek, de később felmentettek, pénzbeli kompenzációban részesülhetnek.

Civil szervezetek jelentése szerint a hatóságok gyakrabban vettek őrizetbe roma származású személyeket, mint nem romákat, és gyakran előítéllettel kezelték őket. Egy az MHB által az ORFK és a Rendőrtiszti Főiskola adatai alapján végzett 2008-as felmérés szerint egy roma személyt háromszor nagyobb valószínűséggel igazoltatnak, mint egy nem romát. Ugyanazon adatok szerint azonban a romák ugyanolyan valószínűséggel követnek el törvénytést, mint a nem romák.

Az év végéig nem érkezett újabb információ a letartóztatási paranccsal kapcsolatban, amelyet a tatabányai bíróság adott ki 2009 márciusában egy 83 éves, kórházban ápolt nő ellen. A letartóztatás elrendelése a bíróságok szerint megsértette az Alkotmánybíróság egy 2007-ben hozott határozatát, amely szerint az előzetes letartóztatásba helyezés kihirdetésekor a vádlottnak jelen kell lennie a bíróságon.

Amnesztia

Sólyom László köztársasági elnök 20 fogvatartottat részesített kegyelemben az év során. Utódja, az augusztus 6-án beiktatott Schmitt Pál három elítéltet részesített kegyelemben.

e. A nyilvános és méltányos tárgyalás megtagadása

Az alkotmány és a törvény rendelkezik a bírói testület függetlenségéről, és a kormány a gyakorlatban általában tiszteletben tartotta ezt a rendelkezést.

Az Országgyűlés a hivatalos személyek által a 2006-os demonstrációk kapcsán elkövetett jogsértéseket vizsgáló bizottsága kritikával illette a bírakat, amiért azok 150 embert börtönbüntetésre ítélték, akik közül 90 később eredményesen fellebbezett az ellenük hozott ítélet ellen. A bizottság meghallgatásra összehívta a fenti ítéletek meghozatalában részt vevő bírakat. Szeptember 19-én Baka András, a Legfelsőbb Bíróság elnöke kijelentette, hogy nem elfogadható az, hogy egy parlamenti vizsgálóbizottság felülvizsgáljon bírósági határozatokat és bírakat vonjon felelősségre, mivel ez az igazságszolgáltatás függetlenségének korlátozását jelenti.

Bírósági eljárások

Az alkotmány és a törvény rendelkezik a méltányos tárgyaláshoz való jogról, és ezt a jogot a független bírói testület általában tiszteletben tartotta. A törvény értelmében ez a jog minden vádlottat megillet. A vádlottakat mindaddig megilleti az ártatlanság vélelme, amíg bűnösségük be nem bizonyosodik. Esküdtszéki rendszer nincs, a bírák a végső döntéshozók. A bírósági eljárás általában inkább

Amerikai Nagykövetség, Budapest

---

nyomozóelví, mintsem védelví. A tárgyalások általában nyilvánosak, de a bíró az érintettek védelmében vagy a bíróság biztonsága érdekében korlátozhatja a tárgyaláson részt vevők körét, vagy akár zárt tárgyalást is hirdethet. A tárgyalóterem méretétől függően az is előfordulhat, hogy csak olyan személyek vehetnek részt a tárgyaláson, akik előzőleg jelezték részvételi szándékukat. Az ügyész, az áldozat, a vádlott és a vádlott ügyvédje egyaránt kérheti a nyilvánosság korlátozását a 14 évnél fiatalabb személyek vagy a tanúk biztonsága érdekében, vagy állam-, illetve üzleti titkokra hivatkozva. A bíróság minden esetben köteles nyilvánosan kihirdetni az ítéletet.

A TASZ több alkalommal szóvá tette, hogy nincs világos útmutatás a folyamatban lévő ügyek dokumentálására vonatkozóan, továbbá bírálta a bíróságok azon gyakorlatát, hogy egyes nyilvános tárgyalásokon korlátozzák a kamerák használatát.

A vádlottaknak a büntetőeljárás minden fázisában joguk van ahhoz, hogy jelen legyenek és ügyvéddel konzultáljanak.

Az ügyvédi képviselő kötelező, ha a vád szerint a vádlott által elkövetett bűncselekmény legalább öt év szabadságvesztéssel büntethető, valamint ha a vádlott őrizetben van. Ha a vádlott három napon belül nem bíz meg védőügyvédet a képviselővel, a rendőrség vagy az ügyészség rendel ki védőt az állam költségén.

A vádlottak szembehelyezkedhetnek a tanúkkal, illetve megkérdőjelezhetik az általuk elmondottakat, és saját maguk is állíthatnak tanúkat, illetve bemutathatnak bizonyítékokat. A vádlottak hozzáférhetnek az állami hatóságoknál tárolt, ügyük szempontjából lényeges bizonyítékokhoz. A vádlottaknak joguk van a fellebbezéshez.

Politikai foglyok és fogvatartottak

Politikai foglyokról vagy fogvatartottakról nem érkezett jelentés.

A regionális emberi jogi bíróság által hozott ítéletek

Az év során az Emberi Jogok Európai Bírósága (ECHR) tíz, magánszemélyek által az állammal szemben indított eljárásban hozott határozatot. Ebből hat esetben a panaszos szerint a bírósági eljárás az Európai Emberi Jogi Egyezményben meghatározott, „ésszerű” időtartamnál hosszabbra nyúlt. Az ECHR mind a hat esetben a panaszos javára döntött, és az államot 2300–14 500 euró (3060–19 300 USD) közötti összeg megfizetésére kötelezte.

Május 20-án az ECHR egy panaszos javára döntött, aki azért nyújtott be keresetet a hatóságok ellen, mert azok megtagadták tőle a szavazati jogot arra hivatkozva, hogy részleges gondnokság alatt áll mániás depressziója miatt, ami az alkotmány értelmében alapot ad arra, hogy választójogától megfoszák. Az ECHR határozata szerint a választójogtól való megfosztás automatikus alkalmazása (az érintett személy döntésképeségének vizsgálata nélkül, pusztán a részleges gondnokságot szükségessé tevő mentális problémára hivatkozva) megsértette az egyezmény rendelkezéseit, ezért a panaszosnak 3000 euró (4000 USD) kártérítést ítélt meg.

Szintén pozitívan bírálta el május 20-án az ECHR egy másik panaszos keresetét, aki azért tett panaszt, mert mozgáskorlátozottsága miatt bántalmazták, amíg 2005 és 2006 között a szegedi börtönben büntetését töltötte. A bíróság 12 000 euró (16 000 USD) kártérítést ítélt meg a panaszosnak.

Az ECHR július 6-i határozata szerint a rendőrség megsértette egy ügyvédnőnek „az otthon tiszteletben tartásához” való, az egyezmény által biztosított jogát, amikor házkutatást tartott irodájában. Az ECHR 3000 eurót (4000 USD) ítélt meg az ügyvédnő javára.

December 14-én az ECHR egy terhes nő javára döntött, aki szerint az állam megsértette a magánszférához való, az egyezmény által biztosított jogát azáltal, hogy szülésznőket ítélt el, így megakadályozta őt abban, hogy az otthon szülést válassza. A bíróság határozata szerint a jogsértés annak következtében állt elő, hogy az állam elmulasztotta szabályozni a kérdést.

Polgári bírósági eljárások és jogorvoslatok

Polgári ügyekben független és pártatlan bírói testület ítélkezik. A törvény értelmében az emberi jogok megsértése esetén per kezdeményezhető; az ilyen esetekben kiszabott büntetéseket azonban nem a sértettnek, hanem az államnak fizeti a vétkes. A pénzbüntetések összege általában túl alacsony volt ahhoz, hogy megakadályozza a további jogsértéseket.

November 16-án az Országgyűlés elfogadott egy alkotmánymódosítást, mely megfosztotta az Alkotmánybíróságot azon hatáskörétől, hogy a központi költségvetéssel, adóügyekkel és társadalombiztosítással kapcsolatos ügyekben véleményt nyilvánítson vagy határozatot hozzon, kivéve egyes alapvető jogokat – például az élethez és az emberi méltósághoz való jogot; a személyes adatok védelméhez való jogot; a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságát; valamint a magyar állampolgársághoz kötődő jogokat – érintő eseteket. A magántulajdon szentsége azonban nem szerepel ezen alapvető jogok között. Ugyanazon a napon a Fidesz újra benyújtott egy törvényjavaslatot, amely 98%-os adóval kívánta súlytani a közszférában kifizetett, nagy összegű végkielégítéseket. Az Alkotmánybíróság októberi határozatában – vagyis még mielőtt a fenti alkotmánymódosítás megfosztotta volna azon jogától, hogy ilyen természetű kérdésekben határozatot hozzon – alkotmány sértőnek minősítette a törvényjavaslatot. Az ellenzéki pártok és emberi jogi civil szervezetek erősen bírálták az alkotmánymódosítást arra hivatkozva, hogy az nagy mértékben gyengíti az ellenőrző rendszert, ezáltal pedig a jogállamiságot, továbbá lehetővé teszi az alkotmány egyes rendelkezéseinek következmények nélküli megsértését. A Transparency International és emberi jogi csoportok jelezték, hogy a módosítással kapcsolatban panaszt nyújtanak be az Európa Tanács főtitkárnak.

Október 27-én Gatter László, a Fővárosi Bíróság elnöke bejelentette, hogy december 31-i hatállyal távozik posztjáról. Az elnök így kívánt tiltakozni a kormány által hozott, az Alkotmánybíróság jogkörét korlátozó döntés ellen.

Ingtatlanok visszaszolgáltatása

A kormány továbbra is tett erőfeszítéseket annak érdekében, hogy a kommunista érában az állam által elkobzott egyházi vagyon visszakerüljön eredeti tulajdonosához, és arról is igyekezett gondoskodni, hogy minden egyházi szervezet egyenlő esélyt kapjon arra, hogy korábbi tulajdonát visszaszerezze.

A Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus Magyarországi Orthodox Exarchátus (a Görög Ortodox Egyház magyarországi ága) továbbra is jelezte, hogy szeretné visszakapni azokat az ingatlanjait, amelyeket az Orosz Ortodox Közösség az 1950-es években elfoglalt. Miután a magyar bíróságok elutasították a görög ortodox közösség keresetét, a közösség az ECHR-hez fordult. Az ügy az év végén folyamatban volt.

f. A magánélet, a családi élet, a magánlak vagy a levéltitok önkényes megsértése

Az alkotmány és a törvény tiltja ezeket a gyakorlatokat, és a kormány általában tiszteletben tartotta ezeket a tilalmakat.

2. rész: A polgári szabadságjogok tiszteletben tartása, beleértve az alábbiakat:

a. Szólás- és sajtószabadság

Amerikai Nagykövetség, Budapest

Az alkotmány és a törvény biztosítja a szólás- és a sajtószabadságot, és a kormány a gyakorlatban általában tiszteletben tartotta ezeket a jogokat. A független média aktív volt, és sokféle nézetnek adott hangot. Az év során elfogadott törvények azonban tovább bővítették a jogsértő véleménynyilvánítások körét, így azok immár kiterjednek a holokauszt, illetve a nemzeti szocialista és kommunista rendszerek által elkövetett népirtás és egyéb bűnök nyilvános tagadására, megkérdőjelezésére vagy elbagatellizálására is. A júliusban, novemberben és decemberben elfogadott törvények értelmében a média feletti ellenőrzés egy kormányzati testület kezébe került, amely igen széles hatáskörrel rendelkezik.

Magánszemélyek jellemzően szankciók nélkül, nyilvánosan és zárt körben is bírálhatták a kormányt, ugyanakkor a magánszemélyek felelősségre vonhatók nyilatkozataikért vagy a mások által tett rágalmozó nyilatkozatok közzétételéért. A különböző eseményekről tájékoztató újságírók büntetőjogi felelősségre vonhatók téves információk közléséért. Továbbra is előfordult, hogy hivatalos személyek a rágalmozásról szóló jogszabályokra hivatkozva kártérítést követeltek az elszenvedett sérelmekért.

A büntető törvénykönyv a gyűlölet-bűncselekményekre való felbujtással kapcsolatban is tartalmaz rendelkezéseket. Bárki, aki nyilvánosan gyűlöletkeltően nyilvánul meg valamely nemzeti, etnikai, faji vagy más csoport ellen, vétség elkövetéséért három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. Továbbá bárki, aki egy személy ellen verbális támadást intéz azért, mert az egy adott nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoporthoz tartozik, büntett elkövetéséért öt évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható. Civil szervezetek bírálták az igazságszolgáltatást, mivel gyűlöletkeltéssel vádolt személyeket csak abban az esetben ítélték el a bíróságok, ha a büntett fizikai erőszakot is magában foglalt.

Február 22-én az Országgyűlés elfogadta a büntető törvénykönyv módosítását, büntethetővé téve a holokauszt tagadását. Az új rendelkezés értelmében az, aki tagadja a holokausztot vagy kisebbíti annak jelentőségét, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. Június 8-án az Országgyűlés módosította a törvényt, eltávolítva a konkrét hivatkozást a holokausztra, és kiterjesztve annak hatáskörét a nemzeti szocialista és kommunista rezsimiek által elkövetett népirtás és más emberiség-ellenes bűncselekmények nyilvános tagadására, megkérdőjelezésére vagy elbagatellizálására. A törvény értelmében az ilyen jellegű büntettek három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethetők. Szeptember 27-én a TASZ petícióban arra kérte az Alkotmánybíróságot, hogy semmisítse meg a törvényt, mivel az súlyosan korlátozza a szólás szabadságát. Az ügy az év végén folyamatban volt.

A jog tiltja bizonyos jelképek nyilvános használatát. Idetartozik a horogkereszt, a sarló és kalapács, valamint a Magyarország második világháborús fasiszta kormányához kötődő nyilaskereszt. Az ötágú csillag nyilvános használatát tiltó törvény hatályban maradt annak ellenére, hogy az ECHR egy 2008-as határozatában úgy ítélte meg, hogy a törvény sérti a szabad véleménynyilvánítás jogát.

Augusztus 3-án Zagyva Gyula György, a szélsőjobboldali Jobbik parlamenti képviselője a vádak szerint zaklatta és megfenyegette a Hetek című hetilap két újságíróját a Verőcén megrendezett Magyar Sziget zenei fesztiválon. Az elmondások szerint Zagyva egy ostort suhogtatva azt mondta az újságíróknak, hogy „örüljenek, hogy nem kaptak egy alapos verést”. Miután az újságírók bekapcsolták diktafonjukat, állítólag azt is mondta, hogy ez is a „zsidó arrogancia” jele, továbbá „szívesen kitaposná a belüket”. Zagyva tagadta a vádakot. A Váci Ügyészség vizsgálatot rendelt el az ügyben, amely az év végén még folyamatban volt.

Január 19-én hozott határozatában a Legfelsőbb Bíróság elmarasztalta az ország korábbi médiaellenőrző testületét, az Országos Rádió és Televízió Tanácsot (ORTT), mivel az két országos frekvencia odaítélése során törvényt sértett. Az ORTT elutasította két működő rádióadó, a Sláger és a Danubius pályázatát arra vonatkozóan, hogy a testület további hét évre meghosszabbítsa licencüket – a döntés belföldön és külföldön egyaránt nagy visszhangot keltett. Július 14-én egy választott bíróság megerősítette a Legfelsőbb Bíróság döntését. A bíróság határozata ellenére az ORTT és utódja, a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság (NMHH) nem bontott szerződést a két győztes pályázóval.

Amerikai Nagykövetség, Budapest

Július 22-én, november 2-án és december 21-én az Országgyűlés törvényeket fogadott el a médiaszabályozással kapcsolatban, melyek többsége 2011. január 1-jén lépett hatályba. A jog azonban csak 2011. július 1-től teszi lehetővé, hogy a Médiatanács eljárást indítson lekérhető (on-demand) médiaszolgáltatásokat vagy nyomtatott termékeket nyújtó szolgáltatók ellen.

Az NMHH egy július 22-én elfogadott törvény nyomán, az ORTT és a Nemzeti Hírközlési Hatóság összevonásával jött létre. Az NMHH a parlamentnek alárendelt, központi ellenőrző hatóság, amely „közreműködik a kormány frekvenciakezeléssel és hírközléssel kapcsolatos politikájának megvalósításában”. Az NMHH elnökét a miniszterelnök nevezi ki kilenc éves időtartamra; az elnök tetszőleges alkalommal újraválasztható. Az elektronikus médiatartalom felügyeletéért felelős öttagú Médiatanácsot az elnök vezeti. A négy további tanácstagot a parlament választja a jelenlévők kétharmados többségével, szintén kilenc éves időtartamra.

A július 22-én elfogadott törvény a közszolgálati műsorszolgáltatás rendszerét is megváltoztatta: az eddig állami tulajdonban lévő Magyar Rádiót, a közszolgálati Magyar Televíziót és Duna Televíziót, valamint a Magyar Távirati Irodát zártkörűen működő, nonprofit részvénytársaságokká alakította át. A törvény a fenti társaságok tulajdonosi és ellenőrzési szintjeit, valamint vagyonukat (nagy értékű ingatlanok, archívumok és berendezések) egy újonnan létrehozott közalapítvány ellenőrzése alá vonta. Az alapítványt egy kuratórium vezeti, melynek nyolc tagja közül hatot a parlament nevez ki a jelenlévők kétharmados többségével, az elnököt és egy tagot pedig a Médiatanács delegál. A kuratórium tagjainak kinevezése kilenc évre szól. Szeptember 9-én az ellenzéki Magyar Szocialista Párt panaszt nyújtott be az Alkotmánybíróságnak az új médiatörvény ellen arra hivatkozva, hogy annak ellenőrzésre és finanszírozásra vonatkozó részei megsértik az alkotmányt. Még szeptemberben a zöld LMP és a Jobbik szintén megtámadta a médiatörvényt az Alkotmánybíróságnál. Az ügyek az év végén folyamatban voltak.

A médiaszabályozást érintő alapvető törvényi változások erős bírálatokat váltottak ki magyar és nemzetközi emberi jogi szervezetektől, akik aggályaikat fejezték ki a média szabályozásának és ellenőrzésének új keretrendszere miatt. Szeptember 7-én az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) jelentést bocsátott ki. A beszámoló, amelyet Dr. Karol Jakubowicz készített az EBESZ sajtószabadságért felelős hivatalának megbízásából, megállapítja, hogy az új szabályozás „az eddiginél szigorúbban szabályozza és átfogóbban ellenőrzi a médiát, továbbá korlátozza a véleménynyilvánítás szabadságát”. Az EBESZ jelentése emellett aggasztónak tartja, hogy a Médiatanács vezetője politikai döntés eredményeképpen kerül hivatalába, a Médiatanács kuratóriumi tagjainak kiválasztására alkalmazott módszer pedig azt eredményezheti, hogy a közszolgálati média a politika befolyása alá kerül.

Egy november 2-án elfogadott törvényjavaslat a tartalomszabályozással kapcsolatban tartalmaz rendelkezéseket, valamint standardokat határoz meg az újságírók jogaival és etikai normáival kapcsolatban. A törvény hatálya minden médiumra kiterjed, ideértve a hírportálokat és az online publikációkat is. Az új törvény értelmében minden polgárnak joga van ahhoz, hogy kellőképpen tájékozott legyen a helyi, országos és európai közügyekkel, valamint más, a magyar emberek számára „jelentőséggel bíró eseményekkel” kapcsolatban. A törvény tiltja a konkrét személyek, nemzetek, közösségek, etnikumok, nyelvi vagy más kisebbségek, többségi csoportok, valamint egyházak és vallási csoportok ellen irányuló gyűlöletkeltést. A törvény biztosítja az újságírók számára azt a jogot, hogy megvédjék forrásaikat, kivéve, ha titkos információk nem engedélyezett nyilvánosságra hozataláról van szó, illetve ha a bíróság vagy az állami hatóságok úgy ítélik meg, hogy a forrás megnevezése fontos „a nemzetbiztonság vagy a közrend fenntartásának érdekében, illetve bűncselekmények felderítése és megelőzése szempontjából”.

A december 21-én elfogadott törvény felhatalmazta a Médiatanácsot arra, hogy a tartalmakkal kapcsolatos szabályozás megsértése esetén pénzbírságot rójon ki, ideértve olyan médiaszolgáltatásokat is, amelyek alkalmasak gyűlölet keltésére vagy sértik az emberi méltóságot, illetve olyan tartalmakat, amelyek megsértik a fiatalkorúakat, a közegészséget, közbiztonságot, nemzetbiztonságot, valamint a fogyasztókat és befektetőket védő előírásokat. A tanács a rendelkezések megsértése esetén 10 és 200 millió forint (47 000 USD – 948 000 USD) közötti bírságot róhat ki a publikáció típusától és a közönség

nagyságrendjétől függően. Szerkesztőkre 2 millió forint (9500 USD) összegű bírságot róhat ki a tanács. A tanács maximum egyhetes időszakra fel is függesztheti egy médium műsorközlési jogát. Szintén joga van ahhoz, hogy „megrovó határozatot” hozzon, ha úgy látja, hogy a publikált tartalom „nem kiegyensúlyozott”. A tanács kifogásolta, hogy a médiumoknak csak az esetleges bírósági eljárás lezárulta után kell kifizetniük a bírság összegét. A törvény értelmében a Médiatanács döntései jogi úton, a bírósághoz benyújtott petícióval megtámadhatók, és kérvény nyújtható be arra vonatkozóan, hogy a bíróság függesztesse fel a Médiatanács határozatát addig, míg a bíróság döntést nem hoz a benyújtott petíció ügyében. A törvény értelmében a határozat felfüggesztése ilyen esetben nem automatikus; a Médiatanács azonban arra hivatkozott, hogy a gyakorlatban a bíróság automatikusan felfüggeszti a határozat végrehajtását. December 22-én az EBESZ sajtószabadságért felelős képviselője aggályának adott hangot azzal kapcsolatban, hogy a médiatörvény változásai „sértik a sajtó szabadságát”.

December 21-én az egyik rádióadó felfüggesztette egy bemondóját és egy szerkesztőjét, mivel a bemondó egyperces hallgatással tiltakozott a médiatörvény elfogadása ellen. Az ügy kapcsán indított belső vizsgálat az év végén folyamatban volt.

A TASZ aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy az új médiaszabályozás egyetlen alapítványba vonja össze az állami tulajdonban lévő közszolgálati médiumok, köztük az MTI ellenőrző testületeit, azok pénzügyeinek és vagyonának kezelésével pedig az újonnan felállított Médiatanácsot bízza meg. A TASZ azt is szavá tette, hogy a különböző médiumokra – televíziókra, rádióadókra és az internetre – ugyanazon szabályok vonatkoznak, annak ellenére, hogy használatuk között jelentős különbségek vannak. December 24-én Neelie Kroes, médiaügyekért felelős európai biztos levelet küldött Navracsics Tibor miniszterelnök-helyettesnek, melyben egy teljes példányt kért a törvényből, hogy ellenőrizhesse, összhangban van-e az új szabályozás az EU sajtószabadságra vonatkozó rendelkezéseivel.

Az internet szabadsága

A kormány nem korlátozta az internethez való hozzáférést, és arról sem érkezett jelentés, hogy figyelte volna az elektronikus levelezéseket vagy az internetes csevegőszobákat. Egyének és csoportok az interneten keresztül és e-mailben egyaránt szabadon kifejhették nézeteiket. A Nemzetközi Távközlési Egyesület 2009-re vonatkozó statisztikai adatai szerint az év során az ország lakosságának kb. 63%-a használta rendszeresen az internetet.

Kroes európai biztos, civil szervezetek és a külföldi sajtó azonban szavá tették, hogy az új médiatörvények kiegyensúlyozott tájékoztatásra és a médiumok regisztrációjára vonatkozó rendelkezései nem egészen egyértelműek, és akár úgy is értelmezhetők, hogy a blogokra is kiterjednek. A kormány és az NMHH azzal védekezett, hogy a gyakorlatban a blogokra nem vonatkoznának ezek a követelmények, mivel nem minősülnek „üzleti vállalkozásnak”.

Nem érkezett jelentés arról, hogy a kormány megpróbált volna olyan személyekről információkat gyűjteni, akik békés formában hangot adtak politikai, vallási vagy ideológiai véleményüknek.
Tudományos szabadság és kulturális események

A Fidesz, a KDNP és a Jobbik parlamenti képviselőinek tiltakozását követően november 17-én az állami tulajdonban lévő Nemzeti Színház igazgatója felbontott egy szerződést, melynek értelmében a színház adott volna otthont a Budapesti Román Kulturális Intézet nemzeti megemlékezésének. December 1-jén a román nép az 1918-as alba iulia-i országgyűlésre emlékezik, melyen kinyilvánították az addig magyar fennhatóság alatt álló Erdély hozzácsatolását a Román Királysághoz. A Fidesz vezető képviselői nyilatkozatot bocsátották ki, melyben leszögezték, hogy „Erdély elvesztése a mai napig súlyos traumát jelent a magyar nemzet számára. Tudomásul vesszük, hogy ez a magyar emberek számára tragikus esemény Romániában nemzeti ünnep, de nem tartjuk elfogadhatónak, hogy a megemlékezés helyszíne nemzeti kultúránk egyik szimbolikus intézménye legyen”.

b. A békés gyülekezés és egyesülés szabadsága

Az alkotmány és a törvény biztosítja a gyülekezés és az egyesülés szabadságát, és a kormány a gyakorlatban általában tiszteletben tartotta ezt a jogot.

Gyülekezési szabadság

A jogszabályok értelmében a demonstrációkhoz nem szükséges rendőrségi engedély, de a nyilvános helyen megrendezésre kerülő események szervezőinek legalább három nappal a rendezvény előtt értesíteniük kell a rendőrséget. A jogszabályok értelmében a rendőrség megtilthatja nyilvános demonstráció megrendezését, ha az komolyan veszélyeztetné képviselőtestületek vagy bíróságok békés működését, vagy ha nem oldható meg a forgalom elterelése. A rendőrség azonban nem oszthat fel spontán szerveződött, engedéllyel nem rendelkező, de békés csoportosulást. Az év során a rendőrség hat demonstráció megrendezését tiltotta meg, ami az összes bejelentett demonstráció kevesebb mint 1%-át jelenti.

Az év során az MHB és más emberi jogi szervezetek többször is felhívták a figyelmet a gyülekezéssel kapcsolatos jogszabályok módosításának szükségességére annak érdekében, hogy egyértelműen meghatározásra kerüljön, milyen esetekben akadályozhat meg a rendőrség nyilvános demonstrációt. Az MHB szerint a jelenlegi jogszabályok nem teszik lehetővé, hogy a rendőrség meg nem erősített feltételezések alapján megakadályozzon egy rendezvényt arra hivatkozva, hogy a demonstrálók nagy valószínűséggel bűncselekményt fognak elkövetni. Civil szervezetek szerint a jelenlegi jogszabályok hiányosságai időnként következetlen rendőri gyakorlatot eredményeztek.

Egyesülési szabadság

Az alkotmány és a törvény biztosítja az egyesülés szabadságát, és a kormány általában tiszteletben tartotta ezt a jogot.

c. Vallásszabadság

A téma részletesebb tárgyalását lásd a *vallásszabadságról szóló 2010. évi nemzetközi jelentésben (2010 International Religious Freedom Report)* a következő weboldalon: www.state.gov/g/drl/irf/rpt/.

d. Mozgásszabadság, kitelepítettek, menekültvédelem és hontalanok

Az alkotmány és a törvény biztosítja az országon belüli szabad helyváltoztatás, a külföldre utazás, az emigráció és a hazatelepülés szabadságát, és a kormány a gyakorlatban általában tiszteletben tartotta ezeket a jogokat.

A kormány együttműködött az ENSZ menekültügyi főbiztosának hivatalával és más humanitárius szervezetekkel a menekültek, a hazatérő menekültek, a menedékkjogot kérők, a hontalanok és más veszélyeztetett személyek védelmezésében és támogatásában.

A törvény tiltja az erőszakos kitelepítést, és a kormány nem alkalmazott ilyen gyakorlatot.

Menekültek védelme

A törvény rendelkezik a menedékkjog és a menekült státusz megadásáról, és a kormány létrehozott egy rendszert a menekültek védelmére.

A menekültügyi törvény meghatározza a „biztonságos származási ország” és a „biztonságos tranzitország” fogalmát, és megfelelő rendelkezéseket tartalmaz a speciális esetekben alkalmazandó megfontolásokkal kapcsolatban. **A gyakorlatban a hatóságok eseti alapon döntenek el, hogy a származási ország biztonságosnak minősül-e a kérelmező számára.**

A törvénynek megfelelően a kormány jellemzően védelmet nyújtott a menekültek számára az olyan országokba történő kitoloncolásuk, illetve visszaküldésük ellen, ahol életüket vagy szabadságukat veszély fenyegette volna faji, vallási vagy nemzeti hovatartozásuk, társadalmi státuszuk, illetve politikai nézeteik miatt.

Az év során a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalhoz (BÁH) 2104 menekült státuszra irányuló kérelem érkezett, melyből 74 esetben hozott pozitív döntést a hatóság. A törvény értelmében a BÁH „kiegészítő védelemben” részesíthet olyan külföldieket, akik nem minősülnek menekültnek, de fennáll a kockázata annak, hogy származási országukba való visszatérésük esetén életük vagy biztonságuk veszélybe kerülne. A BÁH 115 személyt részesített kiegészítő védelemben. A törvény értelmében a BÁH a „megtúrt státusz” révén engedélyezheti személyeknek, hogy az országban tartózkodjanak, ami összhangban van az ország nemzetközi kötelezettségével a „non-refoulement” elvére vonatkozóan. Az év során a BÁH 58 személynek adta meg a megtúrt státuszt.

Február 26-án az MHB panaszt nyújtott be a Főügyészi Hivatalhoz a BÁH azon gyakorlatával kapcsolatban, hogy egyes menedékkérőket a 15 napos előzetes elbírálási időszakon túl is fogva tart. Április 15-i keltezésű dokumentumában a Főügyészi Hivatal újra figyelmeztette a BÁH-t, és utasította arra, hogy szüntesse be ezt a törvénytől eltérő gyakorlatot. A BÁH a Belügyminisztériumnál támadta meg a figyelmeztetést. Június 21-én a minisztérium elfogadta a BÁH érvelését, és felhatalmazta az általa alkalmazott gyakorlat folytatására.

November 22-én az Országgyűlés módosította a menekültügyi törvényt, melynek keretében korlátozó intézkedéseket vezetett be a bevándorlási politika terén, például 6 hónapról 12 hónapra növelte a fogva tartás maximális időtartamát, továbbá lehetővé tette a nyilvánvalóan megalapozatlan menedékkérelmek elutasítását az előzetes vizsgálati eljárás során, és kivételes esetekben engedélyezte fiatalok érkezését családok fogva tartását 30 napig. A törvénymódosításból törölték az egyik vitatott elemet, amely lehetővé tette volna a már „érdemi” fázisba lépett menedékkérők további fogva tartását. Az MHB bírálta az új rendelkezéseket, arra hivatkozva, hogy a szigorításokat nem indokolják a bevándorlási trendek, és az új rendelkezések némelyike ütközik az EU hazaküldésre vonatkozó irányelvének rendelkezéseivel.

A meghatározott eljárások értelmében a bevándorlási rendőrség elbeszélget a határon fogva tartott személyekkel, majd kikéri a BÁH véleményét azzal kapcsolatban, hogy az illető deportálása sérti-e az ország kötelezettségeit a „non-refoulement” elvével kapcsolatban. A BÁH jogilag kötelező érvényű szakértői véleményt bocsát ki, melynek elkészítése során az interjú elhangzottakat, valamint ENSZ-jelentéseket és a származási országra vonatkozó más információkat vesz figyelembe.

December 16-án a Human Rights Watch (HRW) emberi jogi szervezet jelentést tett közzé a menedékkérők és bevándorlók helyzetéről Ukrajnában, melyben elemzi a szomszédos EU tagállamokból érkezők esetén alkalmazott visszafogadási eljárást. A HRW 14 bevándorlóval készített interjút, akik Magyarországról tértek vissza Ukrajnába 2008 és 2010 között. Majdnem mindegyikük azt mondta, hogy a tisztviselők nem foglalkoztak menedékkérelmükkel, és „nyomásgyakorlással vagy trükkkel olyan dokumentumokat írtak alá velük, amelyeket nem értettek, vagy azt mondták nekik, hogy egy befogadó központba viszik őket, mielőtt Ukrajnába deportálták őket”. A HRW jelentés szerint a BÁH úgy ítélte meg, hogy a 14 meginterjúvált migráns visszaküldése Ukrajnába elfogadható megoldás. A BÁH hangsúlyozta, hogy a menedékkérelmet egyik esetben sem arra hivatkozva utasították el, hogy Ukrajna biztonságos harmadik ország.

Az MHB szerint előfordult, hogy a rendőrség a határon végzett ellenőrzés során nem ismerte fel, hogy az érkező menedéket szeretne kérni, valamint olyan esetről is érkezett jelentés, amikor kiszolgáltatott vagy nemzetközi védelemre szoruló menedékkérőket visszatoloncoltak. A BÁH nyilatkozata szerint a hivatalhoz hivatalosan nem érkezett panasz.

3. rész: A politikai jogok tiszteletben tartása: a kormány leváltására vonatkozó állampolgári jogok

Az alkotmány és a törvény biztosítja az állampolgárok számára a kormány békés leváltásának jogát. Az állampolgárok a gyakorlatban éltek ezzel a joggal az általános választójogra épülő, rendszeres időközönként megtartott, szabad és tisztességes választások útján.

Választások és politikai részvétel

Az EBESZ megfigyelőinek jelentése szerint az április 7-én és április 21-én tartott parlamenti választások a nemzetközi standardokkal összhangban, demokratikus keretek között zajlottak. A választások a Fidesz-KDNP koalíció kétharmados győelmét hozták. Orbán Viktor miniszterelnök május 29-én foglalta el hivatalát. Az Országgyűlés Schmitt Pált választotta a Magyar Köztársaság elnökévé, aki augusztus 6-án vette át hivatalát.

A választási kampány során a Magyar Televízió és a Magyar Rádió nem volt hajlandó leadni a szélsőjobboldali Jobbik egyik romaellenes politikai hirdetését arra hivatkozva, hogy ezzel megsértenék a kisebbségi csoportok hírnévrontását tiltó rendelkezéseket. A hirdetés központi eleme a „cigánybűnözés” volt. Az Országos Választási Bizottság november 27-én úgy nyilatkozott, hogy a Jobbik hirdetésének bojkottálása megsértette a politikai pártok egyenlőségének elvét, és hogy annak tartalma nem lépte át a szólás szabadságának törvényben meghatározott korlátait. Az Alkotmánybíróság október 4-én hozott határozata szerint az érintett médiumok mulasztást követtek el, amikor nem adták le a politikai hirdetést.

Az újonnan megválasztott Országgyűlés módosította az alkotmányt, ennek értelmében a 2014-es választásokat követően a parlamenti képviselők maximális számát 386-ról 200-ra csökkentette, ezzel csaknem felére csökkentve a helyi képviselők számát, valamint kiterjesztette az állampolgári jogokat az ország jelenlegi határain kívül élő, magyar etnikumú emberekre. A kormányzat nem alkalmazott a politikai pártokra vonatkozó korlátozásokat.

Az áprilisban megválasztott 386 országgyűlési képviselő között 34 nő van, 20%-kal kevesebb, mint az előző országgyűlésben. Orbán Viktor kabinteje kizárólag férfiakból áll, de a hierarchia következő szintjén már képviseltetik magukat a nők. Az Alkotmánybíróság is kizárólag férfiakból áll. A származásra vonatkozó információk védelmére vonatkozó törvények miatt nem állnak rendelkezésre információk azzal kapcsolatban, hogy milyen arányban képviseltetik magukat a kisebbségek az Országgyűlésben, a kabinetben és az Alkotmánybíróságban.

4. rész: Hivatali korrupció és a kormány működésének átláthatósága

A törvény tiltja a hivatali korrupciót, a kormányzat azonban nem szerez érvényt hatékonyan a rendelkezéseknek; civil szervezetek szerint hivatalos személyek gyakran érintettek korrupciós gyakorlatokban.

A jelentések szerint a végrehajtó és a törvényhozó szerveken belül az év folyamán nőtt a korrupció, és számos korrupciógyanús eset kapott nagy nyilvánosságot. A Világbank egész világra kiterjedő kormányzati mutatói szerint a kormányzati korrupció problémát jelentett az országban. Továbbra is problémát jelentett a rendőrségen belüli korrupció. A jogsértésben bűnösnek talált rendőrök büntetése közé tartozik a megrovás, az elbocsátás és a bűnvádi eljárás.

Január 18-án a Főügyészi Hivatal vádat emelt Budapest 7. kerületének polgármestere, Hunvald György ellen, aki a vád szerint több millió forint értékben írt alá fiktív tanácsadói szerződéseket. Hunvald 2009 februárja óta más korrupciós vádak miatt előzetes letartóztatásban van. Ügye az év végén folyamatban volt.

Január 26-án a hatóságok csalás vádjával őrizetbe vették a Budapesti Közlekedési Vállalat korábbi igazgatóját, Antal Attilát. A rendőrség szerint Antal, aki 2007 és 2008 között állt a vállalat élén, hivatali idejében szükségtelen szolgáltatásokra kötött szerződéseket, és ezzel súlyosan megsértette a vállalat

Amerikai Nagykövetség, Budapest

---

vagyonkezelésre vonatkozó előírásait. Emellett túlzott összegű végkielégítéseket hagyott jóvá. A vállalat korábbi HR igazgatóját, Szalainé Szilágyi Eleonórárt január elején vette őrizetbe a rendőrség hűtlen kezelés gyanújával. Szalainé 86 millió forintos (408 000 USD) végkielégítést hagyott jóvá saját maga számára. Ezek az ügyek részét képezték annak a 2009-ben indított vizsgálatnak, amely a vállalat által az előző hat évben 100 embernek összesen 1,7 milliárd forint (8,4 millió USD) értékben kifizetett végkielégítésekkel kapcsolatban indult.

Március 31-én Zuschlág János korábbi MSZP-s politikust nyolc és fél évi szabadságvesztésre ítélte a Bács-Kiskun megyei bíróság. Zuschlág, aki ellen 18 hónapja folyt a nyomozás, a vád szerint körülbelül 75 millió forint (355 400 USD) értékben használt fel szabálytalanul közpénzeket, amelyeket a Magyar Szocialista Párt ifjúsági szervezeteihez juttatott. A bíróság Zuschlág 15 bűntársát egytől öt évig terjedő szabadságvesztésre ítélte. Az ügyész fellebbezett az ítélet ellen, az ügy az év végén folyamatban volt. Szeptember 1-jén a rendőrség őrizetbe vette Tátrai Miklóst, a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. korábbi vezetőjét, valamint Császy Zsoltot, a szervezet korábbi értékesítési igazgatóját, a sukorói kaszinó projekttel kapcsolatos bűncselekmények és különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés gyanújával. Az ügyészség szerint a kaszinó projektre biztosított állami ingatlanok értékét 734 millió forinttal (3,5 millió USD) alábecsülték, ugyanakkor a befektetőktől cserébe kapott földterületet 593 millió forinttal (2,8 millió USD) túlértékelték.

Szeptember 28-án a Komárom-Esztergom megyei főügyész egy külön ügyben vádat emelt Tátrai ellen különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés miatt; a vád szerint a vádlott utasítására jogsértő módon 365 millió forintot (1,7 millió USD) utaltak át az állami tulajdonban lévő bálolnai ménesbirtoknak. Mindkét ügy folyamatban volt az év végén.

Az országgyűlési képviselők, a magas rangú kormányzati tisztviselők, közalkalmazottak és köztisztviselők, valamint a rendőrség tisztviselői a törvényi előírásoknak megfelelően rendszeres időközönként nyilvánosságra hozták vagyoni helyzetüket. Civil szervezetek véleménye szerint a szabályozás nem megfelelő, mivel nem áll rendelkezésre megfelelően működő módszer az adatok ellenőrzésére, illetve a hamis adatok közlésének szankcionálására.

A korrupció elleni küzdelem koordinálása néhány kormányzati hivatal feladata volt. Az Állami Számvevőszék átvilágította a politikai pártok kiadásait a közszférában és a kampányokkal kapcsolatban. A korrupciós ügyek kivizsgálása a független bírói testület, az ügyészek, a rendőrség és bizonyos esetekben a Vám- és Pénzügyőrség feladata volt. A tisztességes és átlátható piaci feltételek biztosítása speciális hatóságok, köztük a versenyhivatal és a pénzügyi szervezetek felügyeletének feladata volt.

Az alkotmány és a törvény biztosítja a magyar és külföldi állampolgárok számára azt a jogot, hogy az állam által róluk tárolt információkhoz hozzáférjenek, bár e jogot a kormány államérdekekre hivatkozva korlátozhatja. Elutasítás esetén a kérelmezők bíróságon támadhatják meg a döntést. Az állami hatóságok díjat számolhatnak fel a dokumentumok másolásáért. A kérelem elutasítása esetén a hatóságok kötelesek részletesen tájékoztatni a kérelmezőt döntésük okairól.

Az ombudsman által nyilvánosságra hozott legfrissebb statisztikai adatok szerint a kormányzati hivatalokhoz 2009-ban 123 747 kérelem érkezett, amelyből 164-et utasítottak el például üzleti titokra hivatkozva, vagy azért, mert az érintett hivatalnak nem volt döntési jogköre a kérdésben. A TASZ szerint az ombudsman által közölt statisztika alábecsüli az elutasított kérelmek számát.

Június 23-án egy fővárosi bíróság utasította az Alkotmányvédelmi Hivatalt – a Nemzetbiztonsági Hivatal utódszervezetét –, hogy hozza nyilvánosságra azon cégek listáját, amelyek részt vehetnek nemzetbiztonsági szempontból érzékeny beszerzési eljárásokban. A határozat annak nyomán született, hogy a Transparency International Hungary keresetet nyújtott be arra hivatkozva, hogy a Nemzetbiztonsági Hivatal nemzetbiztonsági érdekekre hivatkozva megtagadta a hozzáférést a fenti cégek adataihoz.

Szeptember 15-én a Legfelsőbb Bíróság elmarasztalta az MHB-t, mivel az megpróbált információkat gyűjteni a vádlottak képviselőjére kirendelt ügyvédekről. Az MHB 11 rendőrségi egységet perelt be 2008-ban arra hivatkozva, hogy azok jogsértő módon megtagadták a hozzáférést a fenti adatokhoz, amelyek az MHB szerint közérdekű információknak minősülnek. Az MHB álláspontja szerint a rendőrség olyan védőügyvédeket rendelt ki, akiktől várható volt, hogy nem védik majd elszántan ügyfeleik érdekeit, ezáltal közvetve hozzájárultak ahhoz, hogy az egyes ügyekben elmarasztaló ítélet szülessen. A Legfelsőbb Bíróság határozata szerint a kirendelt védőügyvédek adatai nem minősülnek közérdekű információknak.

5. rész: A nemzetközi és civil szervezetek által emberi jogi jogsértések tárgyában indított vizsgálatokkal kapcsolatos kormányzati magatartás

Az országban az év során számos hazai és nemzetközi emberi jogi csoport működött, általában kormányzati korlátozás nélkül. A csoportok emberi jogokkal kapcsolatos ügyeket vizsgáltak, és megállapításukat közzétették. A kormányzati tisztviselők együttműködőek voltak, és érdemben foglalkoztak az említett szervezetek által jelzett bírálatokkal és véleményekkel.

Az országban egy-egy országgyűlési biztos (ombudsman) felel a jogvédelemért a következő négy területen: polgári jogok, nemzeti és etnikai kisebbségek jogai, adatvédelem, valamint a jövő generációk jogai. A biztosok vizsgálják ki az alkotmányban rögzített jogok megsértését, és a további jogsértések megelőzése érdekében ők kezdeményezik egyedi vagy általános eljárások indítását. A biztosokat a köztársasági elnök ajánlása alapján a parlament választja, ehhez kétharmados többségre van szükség. A biztosok mandátuma hat évre szól, és egyszer meghosszabbítható. Az ombudsmanok kizárólag a parlamentnek tartoznak beszámolási kötelezettséggel. A parlament allokálja a működésükhöz szükséges pénzügyi forrásokat is, valamint szavaz éves beszámolójukról. A biztosok a kormány és a pártok beavatkozása nélkül végezték tevékenységüket, és az év során több jelentést is benyújtottak. A társadalom általában pozitívan ítéli meg a biztosok tevékenységét.

Az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottsága, amelyben a pártok parlamenti képviselőik számával arányosan képviseltetik magukat, 21 tagból áll. A bizottság az emberi jogokkal kapcsolatos törvényjavaslatokat vitatja meg, jelentést bocsát ki azokkal kapcsolatban, valamint ellenőrzi a miniszterek emberi jogokkal kapcsolatos tevékenységét.

6. rész: Diszkrimináció, társadalmi visszaélések és emberkereskedelem

Az alkotmány és a törvény tiltja a faj, nem, fizikai állapot, anyanyelv vagy társadalmi helyzet alapján történő diszkriminációt, azonban a kormány a gyakorlatban nem biztosítja maradéktalanul e tilalom betartását.

A kormány által felállított független hatósághoz, a diszkriminációt tiltó törvények betartását felügyelő Egyenlő Bánásmód Hivatalhoz (EBH) az év során 1282 panasz érkezett. Az EBH 377 határozatot hozott, és 40 esetben látta bizonyítottnak, hogy a panaszos ellen valóban jogsértő diszkrimináció irányult. Ez utóbbi esetekben az Egyenlő Bánásmód Hivatal a munkáltatókat a jogsértő gyakorlat felfüggesztésére, a további szabálytalanságoktól való tartózkodásra, 20 esetben pedig 100 000 forinttól 5 millió forintig terjedő (473 USD – 23 700 USD) bírság megfizetésére kötelezte.

Nők

A nemi erőszak, ideértve a házastárs által elkövetett nemi erőszakot is, törvénytörő, de emberi jogi megfigyelők szerint az ilyen incidensek túlnyomó részét nem jelentik a sértettek. A törvény értelmében a szexuális támadás csak akkor minősül nemi erőszakkal, ha fizikai erőszakkal vagy fenyegetéssel társul. A nemi erőszak 2–8 év, minősített esetben akár 15 év szabadságvesztéssel büntethető.

Az ORFK jelentése szerint az év első 11 hónapjában az ügyészi hivatalok 126 esetben indítottak eljárást nemi erőszak gyanújával.

A vonatkozó törvény nem említi külön a családon belüli erőszak vagy a házastársi zaklatás tilalmát. A családon belüli erőszakkal összefüggő ügyekben indított eljárásokban a vád tettlegesség vagy testi sértés volt, amely nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. Egy 2009-ben elfogadott törvény értelmében a helyszínen családon belüli erőszakos cselekmény miatt kihívott rendőrök azonnali hatályú, három napig érvényes távoltartó határozatot hozhatnak feljelentés helyett; hosszabb távú távoltartási végzést a bíróságok bocsáthatnak ki. A nők jogvédelmével foglalkozó civil szervezetek szerint a törvény nem nyújt megfelelő védelmet az áldozatok számára, és nem helyez kellő hangsúlyt az elkövetők felelősségére vonására. Civil szervezetek szavá tették, hogy a rendvédelmi szervek tagjainak munkáját a családon belüli erőszak tekintetében sem kidolgozott eljárásrendek, sem pedig szisztematikus képzési programok nem segítik.

Egy, a családon belüli erőszak tárgyában folytatott szakértői kutatás szerint az országban a nők kb. 20%-a volt már fizikai bántalmazás vagy családon belüli erőszak áldozata. Az ORFK adatai szerint az év során 8514 esetben érkezett bejelentés nők elleni erőszakos cselekedetről. A szégyenérzet és a félelem miatt azonban a legtöbb esetben a családon belüli erőszak áldozata nem tesz feljelentést. A családon belüli erőszak ritkán volt bűnvádi eljárás tárgya. A nők elleni támadást elkövető személyek elleni vádelemelést jelentősen megnehezítette az, hogy a társadalom még mindig hajlamos ilyen esetekben az áldozatot okolni a történektért. Civil szervezetek szerint a rendőrség gyakran inkább nem veszi őrizetbe az elkövetőt, mivel nem sok esély van arra, hogy az igazságszolgáltatás keretében megoldást nyer az ügy. A nők jogvédelmével foglalkozó civil szervezetek kifogásolták, hogy számos esetben az eljárás megindításához szükség volt az áldozat által tett formális feljelentésére, ami gyakran visszatartotta a családon belüli erőszak áldozatát, hogy az igazságszolgáltatáshoz forduljon sérelmükkel.

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium (korábban Szociális Minisztérium) 24 órás segélyvonalat üzemeltetett az áldozatok számára. Az év első felében a minisztérium 11 menedéket finanszírozott szociálisan hátrányos helyzetben lévő személyek számára, ideértve a szexuális bűncselekmények áldozatait is. Két menedék finanszírozását június végén megszüntették. A minisztérium továbbra is üzemeltetett négy átmeneti otthont, melyekben összesen 16 családot helyezhettek el, legfeljebb öt éves időtartamra. Női jogvédő szervezetek kifogásolták, hogy az erőszakos cselekedeteknek áldozatul esett nők támogatását célzó szolgáltatások gyakran kapacitáshiánnyal küzdenek, vagy az általuk alkalmazott gyakorlatok nem felelnek meg a nemzetközi normáknak.

A törvény biztosítja a biztonságos munkahelyhez való jogot, és a szexuális zaklatást bűncselekményként kezeli; civil szervezetek szerint azonban továbbra is gyakori a szexuális zaklatás. Civil szervezetek kifogásolták, hogy a törvény nem definiálja egyértelműen a szexuális zaklatás fogalmát, és emiatt a nők nincsenek kellő mértékben tisztában a jogaikkal, valamint azzal, hogy mikor emelhetnek panaszt ilyen ügyekben. Novemberig az ORFK-hoz összesen 4431 panasz érkezett nők elleni szexuális zaklatással kapcsolatban. Az év első kilenc hónapjában az EBH egy szexuális zaklatási ügyben elutasította a benyújtott keresetet, hat esetben pedig büntetést szabott ki. A büntetések 100 000 és 1 millió forint (474 USD – 4739 USD) közötti pénzbüntetést, valamint az EBH határozatának legfeljebb hat hónapig történő nyilvánossá tételét foglalták magukban.

A párok és személyek szabadon dönthetnek arról, hány gyereket szeretnének és mikor, és joguk van mindazon információkhoz és eszközökhöz, amelyek lehetővé teszik, hogy e döntési joggal diszkriminációtól, korlátozástól és erőszaktól mentesen éljenek.

A születésszabályozási módszerek, valamint a szüléshez nyújtott képzett segítség könnyen elérhető volt, az országos családtervezési szolgálatok pedig születés előtti és utáni ellátást, valamint tanácsadást nyújtottak.

Civil szervezetek azonban kifogásolták, hogy a szülésznők tevékenységét szabályozó jogi keretrendszer hiánya korlátozza a nők hozzáférését a szüléssel kapcsolatos egészségügyi szolgáltatásokhoz, mivel a hatóságok nem ismerik el a független szülésznőket szakmai csoportként, és tevékenységük miatt akár

Amerikai Nagykövetség, Budapest

---

vádat is emelhetnek ellenük. Nemzetközi szervezetek adatai szerint 2008-ban 100 000 élve születésre körülbelül 13 anyai halálozás jutott. Nőket és férfiakat egyaránt diagnosztizáltak és kezeltek szexuális úton terjedő betegségekkel, köztük HIV/AIDS fertőzéssel.

Az alkotmány és a törvény értelmében a nők és a férfiak egyenlő jogokat élveznek. Az egyenlő bánásmódról szóló törvény betartásának ellenőrzése és a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos kormányzati tevékenységek koordinálása az EBH feladata volt. Civil szervezetek felhívták a figyelmet arra, hogy a törvény nem tartalmaz nemspecifikus rendelkezéseket. Civil szervezetek emellett aggodalmuknak adtak hangot annak kapcsán, hogy az EBH nem rendelkezik megfelelő anyagi és humán erőforrásokkal ahhoz, hogy feladatát elvégezze, ráadásul a minisztériumok átszervezésének eredményeként ezek a források tovább csökkentek.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint a nők továbbra is 17%-kal kevesebbet kerestek hasonló munkakörben dolgozó férfi társaiknál. Az EBH-hoz 19 nő fordult panasszal munkaadói diszkrimináció miatt, ebből a hivatal vizsgálatai szerint 8 esetben valóban hátrányos megkülönböztetés érte a panaszost. A munkahelyek alkalmaztak gazdasági diszkriminációt nőkkal szemben, különösen az 50 év feletti álláskeresők, valamint a várandós vagy gyesről/gyedről visszatérő dolgozók esetében.

Gyermekek

Egy gyermek akkor kapja meg a magyar állampolgárságot születésekor, ha egyik szülője magyar állampolgár.

A törvény 18 éves korig írja elő a gyermekek ingyenes, kötelező iskolai oktatását, egy 2006-ban készült tanulmány szerint azonban a romák több mint 82%-a csak nyolc vagy kevesebb osztályt végez el, míg a lakosság többi részénél ez az arány csak 36%. Ehhez hasonlóan míg a középiskolát végzettek becslült aránya a lakosság körében 40%, a romák között csupán 3,1%. Civil szervezetek szerint a közoktatáshoz való jog nem érvényesül súlyosan vagy halmozottan fogyatékos gyerekek esetében, mivel az állami iskolák nem kötelesek külön osztályt létrehozni számukra.

A közoktatási rendszer továbbra sem biztosított megfelelő, anyanyelven történő oktatást a kisebbségek számára. Nem állt rendelkezésre megfelelő számú roma nyelvű tankönyv és képzett tanár.

A roma kisdíákok szegregációja továbbra is problémát jelentett. Civil szervezetek és a kormány becslései szerint a roma gyerekek egyharmada szegregált osztályban tanul, 20%-ukat pedig indokolatlanul helyezik el mentális problémákkal küzdő gyermekek számára kialakított kiegészítő osztályokban, amivel gyakorlatilag szegregálják őket más tanulóktól. Azok az iskolák, ahol főleg roma gyerekek tanulnak, gyakran egyszerűsített tantervet alkalmaznak, valamint kevésbé felszereltek, és többnyire rosszabb állapotban is vannak, mint azok az iskolák, ahol a tanulók többsége nem roma.

Az év során az *Esélyt a Hátrányos Helyzetű Gyerekeknek Alapítvány* (EHHGyA) keresetet nyújtott be Heves megye és az állami irányítású szakértői bizottság ellen; utóbbi végzi a sajátos nevelési igényű vagy tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek diagnosztizálását és státuszuk igazolását. Az alapítvány szerint az igazolt státuszú gyermekek aránya lényegesen magasabb, mint más országokban, aránytalanul magas köztük a roma gyerekek aránya, és szinte minden igazoltan speciális nevelési igényű gyermek szegregált kiegészítő iskolába jár, ahol más iskoláknál alacsonyabb színvonalú tantervet alkalmaznak. Az alapítvány arra kérte a bíróságot, hogy az határozatban állapítsa meg, hogy a szervezet a diagnosztizálás és a tanúsítás során faji alapon elfogult gyakorlatot alkalmaz, és szólítsa fel a megyét és annak intézményeit a gyakorlat megszüntetésére. Az ügy az év végén folyamatban volt.

Június 7-én a Legfelsőbb Bíróság 100 000 forint (474 USD) kártérítést ítélt meg öt roma gyermek javára, akik Miskolcon folytatott általános iskolai tanulmányaik során hátrányos megkülönböztetésben részesültek.

Október 25-én az EBH megállapodást írt alá egy taktaharkányi iskolával a roma diákok szegregálásának tilalmáról. 2008-ban az EHHGyA az EBH elé utalta az ügyet arra hivatkozva, hogy az iskola nem tette lehetővé roma gyerekek számára az iskolai étkeзде használatát, és arra kötelezte őket, hogy a nem roma diákoktól elkülönítve, egy másik épületben járjanak órákra.

Az EHHGyA emellett kártérítést harcolt ki két nyíregyházi roma gyerek számára, akiknél a hatóságok tévesen tanulási nehézségeket diagnosztizáltak, ezért kiegészítő iskolába kellett járniuk. Ennek eredményeként nagy mértékben romlott a két fiú esélye arra, hogy piackepés szakmát tanuljanak.

Az év során az EHHGyA megnyert egy még 2009-ben a győri hatóságok ellen indított eljárást. Az első fokon eljáró bíróság határozata szerint a győri önkormányzat jogsértő módon elkülönített és hátrányosan megkülönböztetett a Kossuth utcai általános iskolába járó roma gyerekeket.

2009 szeptemberében az EHHGyA pert indított az Oktatási és Kulturális Minisztérium ellen arra hivatkozva, hogy az semmit nem tesz a roma tanulók állami iskolákban zajló szegregációja ellen, és ezzel megsérti az egyenlő esélyekről szóló törvény rendelkezéseit. A minisztérium jogutódja még nem reagált az alapítvány állításaira, az ügy az év végén folyamatban volt.

2009 decemberében a Somogy Megyei Bíróság azt a határozatot hozta, hogy Kaposvár önkormányzata jogsértő módon diszkriminációt alkalmazott roma gyerekekkel szemben, amikor azokat a nem roma gyermekektől elkülönítve, egy egyszerűsített tantervet alkalmazó iskolában helyezte el. A Pécsi Fellebbviteli Bíróság megerősítette az elsőfokú bíróság döntését, de ejtette a minőségi oktatáshoz való hozzáférés megakadályozásának vádját. A Legfelsőbb Bíróság megerősített ezt a döntést, de érvénytelenítette a fellebbviteli bíróság határozatát, mely az önkormányzatot a jogsértő helyzet megszüntetésére utasította, arra hivatkozva, hogy ilyen utasítás csak a panaszos részletes javaslatára adható ki.

Az Európai Roma Jogok Központja egy 2008-as jelentésében megállapította, hogy a roma gyerekek felülreprezentáltak a gyermekvédelmi rendszerben. A gondozóintézetekben élő gyerekek közül összeválogatott mintában 40% volt a romák és 18% volt a félig romák aránya, miközben társadalmi szinten a roma gyerekek csak a gyerekek 13%-t teszik ki. A roma gyerekek nagyobb valószínűséggel kerülnek gyermekotthonba, mint családokhoz vagy közösségi környezetbe.

Az év első 11 hónapjában az EBH 5374 gyermekek ellen elkövetett bűncselekményt regisztrált.

Május 26-27-én a megyei főkapitányság ifjúságvédelmi és családon belüli erőszakkal foglalkozó részlegének 34 munkatársa képzésen vett részt, amelyen megismerhették a fiatalok társadalmi integrációjának javítását célzó „Nemzeti Ifjúsági Stratégia 2009-2024” eredményes megvalósításához szükséges speciális feladatokat. Az év során az EBH vizsgálatot folytatott a rendőri állomány családon belüli erőszakkal kapcsolatos attitűdjével, valamint az ilyen természetű esetek kezelése során a rendőrökre váró kihívásokkal kapcsolatban. Az eredmények alapján az EBH ajánlásokat fogalmazott meg és képzési programot dolgozott ki azzal a céllal, hogy javítsa a rendőri intézkedések eredményességét családon belüli erőszakkal kapcsolatos ügyekben. Az év során 600 rendőr vett részt a képzési programban.

A prostituáltak között voltak 18 évnél fiatalabb lányok. Az árvaházban felnőtt lányok fokozottan ki voltak téve a kényszerprostitúció veszélyének. Civil szervezetek kifogásolták, hogy az utóbbi években megnőtt a 18 évnél fiatalabb prostituáltak száma. Ha valaki egy 18 évnél fiatalabb személynek fizet szexuális szolgáltatásokért, azzal bűncselekményt követ el, amely három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető.

A közös megegyezésen alapuló szexuális kapcsolat alsó korhatára 14 év. A jog szerint a nemi erőszak büntett, amely kettőtől nyolc évig terjedő, illetve ha az áldozat 12 évnél fiatalabb, öttől tíz évig terjedő

Amerikai Nagykövetség, Budapest

---

szabadságvesztéssel büntethető. A jog tiltja a gyermekpornográfiát, amely nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető.

Az ország aláírta az 1980. évi „Hágai egyezmény a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól” című dokumentumot. A gyermekek szülő általi jogellenes külföldre vitelével kapcsolatban lásd a Külügyminisztérium éves jelentését a következő weboldalon: http://travel.state.gov/abduction/resources/congressreport/congressreport_4308.html.

Antiszemitizmus

Becslések szerint a zsidó lakosság lélekszáma 80 000 és 100 000 közé tehető.

A zsidó szervezetek aggódalmuknak adtak hangot amiatt, hogy érzésük szerint a társadalom egyre nagyobb mértékben tolerálja a társadalmi párbeszéd során elhangzó antiszemita megjegyzéseket. Április 18-án Vona Gábor, a szélsőjobboldali Jobbik elnöke és országgyűlési képviselője egy interjúban azt nyilatkozta a HVG hetilapnak, hogy „Izrael gyarmatosítani próbálja Magyarországot, mivel az ország helyzete és szerepe meggyengült a Közel-Keleten, ezért kénytelen egy másik országot keresni arra az esetre, ha helyzete tarthatatlanná válna. Ez nem antiszemita, hanem magyarságvédelem”, majd hozzátette: „az izraeli tőke térhódítása mögött nem pusztán üzleti érdek húzódik, hanem kőkemény politika”.

November 30-ig összesen 212 jelentés érkezett zsidó és keresztény tulajdon megrongálásáról: 20 esetben kegyhelyeket, 192 esetben pedig síremlékeket rongáltak meg vandálok.

Március 30-án ismeretlen személyek köveket dobtak egy Dohány utcai lakásba Budapesten, ahol egy rabbi zsidó húsvéti szertartást tartott 50 hívő részvételével. Az incidensben senki nem sérült meg. A rendőrség „garázdaság” gyanújával indított nyomozást az ügyben. A rendőrség elutasította a TASZ petícióját arra vonatkozóan, hogy a garázdaságot minősítsék át „közösség elleni izgatássá”. Miután nem sikerült megállapítani az elkövetők személyazonosságát, a rendőrség felfüggesztette a nyomozást.

Május 1-jén ismeretlen elkövetők megrongáltak egy Holokauszt emlékművet Zalaegerszegen. Az esetre nem sokkal az után került sor, hogy az emlékmű javítását egy korábbi, április 6-án elkövetett rongálás után befejezték. A rendőrség nyomozást indított az ügyben, amely az év végén még folyamatban volt.

Június 16-án a rendőrség leállította egy náci propagandafilmet, *Az örök zsidó* vetítését, és több embert őrizetbe vett a szervezők és a nézők közül. A szélsőjobboldali írásokat publikáló Deme testvérek a 13. kerületben szervezték meg a vetítést, ugyanott, ahol a *Jud Süss* illegális vetítésére is sor került 2009-ben. Július 6-án ismeretlen elkövetők megrongáltak a székesfehérvári második világháborús emlékmű három szobrát. A vandálok vörös festéket öntöttek a háborúban meghalt katonák és civilek, antifasiszták és holokauszt-áldozatok emlékműveire. A rendőrségnek nem sikerült elfognia az elkövetőket, és augusztus 28-án lezárta a nyomozást.

A *Magyar Demokrata* hetilap, a *Magyar Hírlap* napilap és a radikálisabb *Magyar Fórum* számos antiszemita írást közölt az év során; a *Magyar Demokrata* és a *Magyar Hírlap* idén tavasszal felhagyott ezzel a gyakorlattal. A szélsőjobboldali Jobbik hivatalos kiadványa, a *Barikád* immár nem havonta, hanem hetente jelenik meg, és továbbra is nyíltan antiszemita tartalmakat közöl.

Az országban számos szélsőjobboldali webhelyet üzemeltetnek, amelyek közül több nyíltan zsidóellenes. Civil szervezetek beszámolóí szerint a kormány figyelemmel kísérte ezeket az oldalakat, hogy érvényt szerezzen az olyan szimbólumok nyilvános használatának tilalmára vonatkozó rendelkezéseknek, mint a horogkereszt, a sarló-kalapács, a vörös csillag és a nyilaskereszt.

A miniszterelnök, valamint magas rangú kormányzati tisztviselők és a pártok képviselői számos alkalommal felszólaltak a különböző szélsőséges mozgalmak ellen, és az év során több demonstrációt kezdeményeztek a tolerancia jegyében, amelyek némelyikén részt is vettek.

A kormány támogatott egy novemberben pedagógusok számára megrendezett, hétnapos holokauszt-szemináriumot. A szeminárium az első eleme volt egy három éves programnak, melynek célja a holokauszttal kapcsolatos iskolai oktatás átalakítása.

Emberkereskedelem

Az emberkereskedelemmel kapcsolatban lásd a Külügyminisztérium éves jelentését (*Trafficking in Persons Report*) a www.state.gov/g/tip weboldalon.

Fogyatékkal élő személyek

A törvény tiltja a testi, érzékszervi és/vagy szellemi fogyatékkal élők diszkriminációját a munka, az oktatás, az egészségügyi ellátás és egyéb, az állam által nyújtott szolgáltatások területén, ennek ellenére ezek az emberek gyakran szembesültek megkülönböztetéssel és előítéletekkel.

Kormányzati források 600 000-re becsülték a fogyatékkal élők számát, de a fogyatékkal élőkkel foglalkozó szervezetek szerint tényleges számuk az egymilliót is eléri.

Civil szervezetek szerint aggályos, hogy a kormány által működtetett, szellemi fogyatékosok hosszú távú kezelését végző intézmények tevékenységét nem ellenőrzi független testület. Néhány beszámoló szerint ezen intézmények dolgozói indokolatlan fizikai korlátozásokkal sújtják a betegeket; ezt a problémát a szakértők részben a szakszemélyzet elégtelen létszámával magyarázzák. Civil szervezetek azt is szóvá tették, hogy az intézetekből való elbocsátással kapcsolatban nem létezik jogi szabályozás vagy kormányzati stratégia.

A Mentális Sérültek Jogaiért Alapítvány (Mental Disability Advocacy Center, MDAC) nevű nemzetközi civil szervezet bírálta a kormányt, amiért az nem teljesítette a gondnokság alá helyezett fogyatékkal élők jogainak védelmével kapcsolatos kötelezettségeit, különös tekintettel a foglalkoztatáshoz, oktatáshoz és az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén. Az alapítvány szerint az egyik alapvető problémát az jelentette, hogy azoknak a sérülteknek, akik bizonyos döntések meghozatalában segítségre szorulnak, nincs más választásuk, mint a gondnokság alá kerülés. Civil szervezetek szerint közel 80 000 felnőtt áll gondnokság alatt az országban. Az alkotmány értelmében az, akit egy bíróság gondnokság alá helyez, azonnal elveszíti szavazati jogát. Civil szervezetek tiltakozásukat fejezték ki amiatt is, hogy a szavazóhelyiségek nem voltak megközelíthetők fogyatékkal élők számára, a szavazással kapcsolatos dokumentumok pedig nem voltak elérhetőek könnyen olvasható formában.

Egy kormányrendelet értelmében minden húsznál több főt foglalkoztató vállalkozás köteles a munkahelyek 5%-át testi vagy szellemi fogyatékkal élő munkavállalókkal betölteni. Ha egy vállalat nem teljesíti ezt az elvárást, pénzbírsággal sújtható. A munkáltatók többsége a fogyatékkal élő személyek alkalmazása helyett inkább kifizette a bírságot. 2009-ben az aktív korú mentális sérültek körülbelül 9%-a állt alkalmazásban.

A központi kormányzat és az önkormányzatok folytatták a középületek akadálymentesítését, hogy lehetővé tegyék a fogyatékkal élők bejutását. A törvény előírja, hogy 2010-ig minden, a központi kormányzat által fenntartott épületet akadálymentesíteni kell; az önkormányzatokra vonatkozóan a határidő 2013. Nem állt rendelkezésre információ azzal kapcsolatban, hogy a kormányépületek hány százaléka vár még akadálymentesítésre, de civil szervezetek bírálata szerint számos épületben még nem oldották meg az akadálymentesítést.

A fogyatékkal élők elsődleges jogvédő szerve a Nemzeti Erőforrás Minisztérium.

Nemzeti/faji/etnikai kisebbségek

A legnagyobb létszámú etnikai kisebbséget továbbra is a roma közösség alkotja. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2007-ben a mintegy 200 000 fős roma közösség a teljes népesség 2%-át tette ki. Széles tartományban mozgó, nem hivatalos becslések szerint azonban a romák tényleges száma ennél lényegesen magasabb, kb. 500 000 és 800 000 közé tehető.

Továbbra is irányultak erőszakos támadások romák ellen, amelyek komoly társadalmi visszhangot keltettek, és vitákat váltottak ki azzal kapcsolatban, hogy van-e az országban faji alapú bűnözés, és ha igen, milyen arányban. Emberi jogi civil szervezetek szóvá tették, hogy a végrehajtó hatóságok, az ügyészségek és a bíróságok számos esetben nem vették figyelembe a bűncselekmény faji indíttatását.

Március 18-án ismeretlen személyek molotov koktélokot dobtak négy siófoki házra, amelyekben roma családok éltek. Az egyik épület kigyulladt. Az incidensben senki nem sérült meg. Bíró Gábor rendőrségi szóvivő megerősítette az incidenst, de a folyamatban lévő nyomozásra hivatkozva további részleteket nem közölt.

Április 15-én Eleken megtámadták az Országos Cigány Önkormányzat egyik elnökhelyettesét. Az áldozat nyilatkozata szerint „egy szélsőséges párt és szervezet két aktív tagja” éppen a tulajdonában lévő vendéglátóipari egység berendezését rongálta, amikor ő a helyszínre érkezett. A két elkövető ekkor támadt rá, és fizikailag bántalmazták. A rendőrségnek nem sikerült azonosítania az elkövetőket.

Május 22-én ismeretlen személyek benzinnel megtöltött üvegeket dobtak be egy roma család házának ablakán Hatvanban. Sérülésről nem érkezett jelentés, az anyagi kár a becslések szerint 5000 forint (24 USD) volt. A rendőrségnek nem sikerült azonosítania az elkövetőket.

Július 4-én ismeretlen személyek támadást intéztek egy roma család háza ellen Olaszliszván. Az elkövetők lövéseket adtak le az épületre. A támadás időpontjában az anya és gyermekei a házban aludtak. Nem érkezett jelentés sérülésről. A rendőrségnek nem sikerült azonosítania az elkövetőket.

Augusztus 9-én a Nemzeti Nyomozó Iroda bejelentette, hogy lezárta a 2008 és 2009 között romák ellen intézett támadások ügyében folytatott nyomozást. A nyomozás eredményei alapján a Pest Megyei Ügyészség négy személy ellen emelt vádat hat ember meggyilkolása, öt ember ellen elkövetett súlyos testi sértés és további 55 megfélemlítése miatt. Az ügy tárgyalása 2011-ben kezdődik.

Emberi jogi szervezetek arról számoltak be, hogy a romák az élet szinte minden területén diszkriminációval szembesülnek, ideértve a foglalkoztatást, oktatást, lakhatást és a büntetés-végrehajtást, de olyan is előfordul, hogy nyilvános helyekre, például éttermekbe vagy szórakozóhelyekre nem engedik be őket.

Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet adatai szerint más állampolgárokhoz viszonyítva a romák jelentősen alulképzettek, jövedelmük és várható életkoruk pedig jóval az átlag alatt van.

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet 2007-es jelentése 40%-ra becsülte a munkanélküliek arányát a roma közösségekben, az ország kevésbé fejlett részein azonban ez az arány a 90%-ot is meghaladta. Becslések szerint a roma munkanélküliség három-ötszöröse a nem roma lakosság körében tapasztalható. A TASZ aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy az új jogszabályok értelmében a járművezetői engedély megszerzésének feltétele az általános iskola eredményes befejezése, ami azt eredményezheti, hogy a romák között tovább nő a munkanélküliek száma.

A TASZ szerint a roma közösség tagjait gyakran találják bűnösnek enyhébb szabálysértések – például tűzifagyújtás vagy kisebb közlekedési kihágások – elkövetésében, míg hasonló esetekben a nem romák

Amerikai Nagykövetség, Budapest

---

ellen jellemzően nem indul eljárás. A TASZ azt is szövegezte, hogy a rendőrség és az önkormányzatok szelektíven alkalmaznak jogszabályokat a romák ellen annak érdekében, hogy elkülönítsék őket, és korlátozzák őket a szabad mozgásban.

A romák nem megfelelő lakáskörülményei továbbra is problémát jelentettek: a romák életkörülményei sokkal rosszabbak voltak az országos átlagnál. Roma érdekvédő csoportok szerint az önkormányzatok különböző módszerekkel megakadályozzák, hogy a romák kedvezőbb lehetőségeket kínáló kerületekbe költözzenek. Áprilisban a TASZ és az Európai Roma Jogok Központja indítványban kérte az ombudsmant, hogy vizsgálja meg, nem lakoltatnak-e ki aránytalanul sok romát önkormányzati lakásukból. A Nemzeti Erőforrás Minisztérium felmérése szerint kb. 100 000 halmozottan hátrányos helyzetű, nagyrészt roma ember él kb. 500 olyan, főleg külvárosi részen, ahol a legalapvetőbb infrastruktúra sem áll rendelkezésre. Az év során a kormány folytatta a negyedek felszámolására és az ott lakók kedvezőbb körülmények közé költöztetésére irányuló speciális programját.

A legtöbb minisztérium és megyei munkaügyi központ alkalmazott roma ügyekre specializálódott tisztviselőt, aki elsősorban a roma közösség igényeivel és szükségleteivel foglalkozott. A Nemzeti Erőforrás Minisztérium továbbra is anyagi ösztönző eszközökkel próbálta rávenni az iskolákat arra, hogy a nem roma származású tanulókat és a roma gyerekeket egy osztályban helyezték el, és az indokolatlanul kiegészítő osztályokba sorolt roma gyerekeket reintegrálják. A minisztérium emellett egy programot is működtetett, melynek célja a roma közösségek infrastrukturális fejlesztésének finanszírozása volt. A miniszterelnök Balog Zoltánt nevezte ki a társadalmi felzárkóztatásért felelős államtitkári pozícióba, akinek feladata a roma ügyekkel kapcsolatos kormányzati erőfeszítések koordinálása lesz.

A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (korábban Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium) diszkriminációellenes jogsegélyhálózatot működtetett, amely ingyenes jogi tanácsadást nyújtott etnikai diszkriminációval szembesülő romák számára. Emberi jogi civil szervezetek azonban kifogásolták, hogy a tanácsadó irodák a nagyobb városokban találhatóak, emiatt gyakorlatilag elérhetetlenek a kisebb falvakban, mélyszegénységben élő romák számára. A TASZ értesülése szerint a hálózatban dolgozó ügyvédek elutasították néhány roma ügyét.

2009 januárja óta minden város, amely az EU vagy a kormány által kiírt városrehabilitációs vagy közoktatási pályázaton szeretne indulni, köteles csatolni a pályázati anyagához egy deszegregációs tervet, amelyben ismertetnie kell, hogy milyen konkrét eszközökkel kívánja felszámolni a szegregációt a lakhatás és a közoktatás területén. A kormány 200 pozíciót biztosított a közigazgatásban diplomás romák számára. Az év végéig 165 jelentkező tette le sikeresen a kötelező köztisztviselői vizsgát, közülük 66 személyt helyeztek el különböző országos és megyei hivatalokban.

A romáknak, csakúgy mint a többi tizenkét, hivatalosan elismert kisebbségnek, joguk van kisebbségi önkormányzatot létrehozni, amely kisebbségi tevékenységek koordinálásával, valamint kulturális, oktatási és nyelvi ügyekkel foglalkozik. Minden kisebbségi önkormányzat elnökének joga van ahhoz, hogy a helyi önkormányzat ülésén részt vegyen és felszólaljon.

Társadalmi visszaélések, diszkrimináció, valamint szexuális beállítottságon és nemi identitáson alapuló erőszakos cselekedetek

A homoszexualitást nem tiltja a törvény, de továbbra is előfordult, hogy szélsőséges csoportok meleg férfiakat és leszbikus nőket bántalmaztak vagy zaklattak.

Július 4-én két, szélsőjobboldali jelvényeket viselő tizenéves megtámadott egy férfit, aki hazafelé tartott a Szivárvány Misszió Alapítvány (SZMA) évente megrendezett Budapest Pride fesztiváljának nyitórendezvényéről. Az egyhetes fesztivál leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű emberek számára kínál kulturális programokat.

Július 10-én az SZMA megrendezte a 15. Budapest Pride felvonulást, amelyen a becslések szerint 1000 ember vett részt. A szervezők bejelentették a rendezvényt, amelyre a szokásosnál rövidebb útvonalon, fokozott rendőri védelem mellett került sor. A hatóságok a nap során tovább rövidítették az útvonalat, mivel a felvonulást ellendemonstrálók homofób bekiabálásokkal és a nyíltan homofób Jobbik kampányának jelszavaival zavarták meg. A rendőrség megakadályozta, hogy a tiltakozók a felvonulók közelébe menjenek, de senkit nem vett őrizetbe. A rendezvény után az egyik résztvevőt két férfi a metróig követte, ahol megtámadták. A metró biztonsági személyzete őrizetbe vette a támadókat, de később elengedték őket.

Július 26-án az SZMA jelentette a rendőrségnek, hogy egy önmagát „Budapesti Hungaristáknak” nevező neonáci csoport megszenteltette a magyar lesbikus, meleg, biszexuális és transznemű közösség egyik szimbolikus helyét, Kertbeny Károly síremlékét. Kertbeny alkotta meg a heteroszexualitás és a homoszexualitás szavakat. A bejelentés szerint a hungaristák fekete kendővel takarták le a sírkövet, és egy idézetet helyeztek el rajta Mózes harmadik könyvéből. A rendőrség december 4-én jelezte, hogy nem indít nyomozást az ügyben, mivel nem történt bűncselekmény.

Szeptember 4-én körülbelül 100 ember vett részt a bejelentett Heteró Büszkeség felvonuláson. A résztvevők a Budapest Pride útvonalán vonultak végig. A szervezők szerint a rendezvény „a homoszexualitás nyílt gyakorlása és népszerűsítése ellen kívánt tiltakozni”.

Nem érkezett jelentés újabb fejleményről azzal a két támadással kapcsolatban, melyekre még 2008-ban került sor egy meleg bár és egy meleg fürdő ellen. 2009 áprilisában a rendőrség két személyt őrizetbe vett a támadásokkal kapcsolatban.

A társadalmi erőszak és diszkrimináció más formái

HIV-/AIDS-fertőzöttekkel szembeni társadalmi erőszokról vagy diszkriminációról nem érkezett jelentés.

7. rész: Munkavállalói jogok

a. Egyesülési jog

A törvény biztosítja a munkavállalók számára annak lehetőségét, hogy előzetes engedély vagy túlzott követelmények nélkül szakszervezetet alakítsanak, vagy egy általuk választott szakszervezetbe belépjenek, és a munkavállalók a gyakorlatban éltek is ezekkel a jogokkal.

A törvény lehetővé teszi, hogy a szakszervezetek függetlenül és önállóan folytassák tevékenységüket; a kormány a gyakorlatban meg is védte ezt a jogot. 2009-ben a munkavállalók kb. 25%-a volt tagja valamelyik szakszervezetnek. A honvédségi és a rendőri állomány tagjainak kivételével a munkavállalóknak joguk van a sztrájkhoz, és a gyakorlatban éltek is ezzel a jogukkal. A törvény biztosítja a honvédségi és a rendőri állományt képviselő szakszervezetek számára annak lehetőségét, hogy sérelmeik jogi úton történő rendezése érdekében bírósághoz forduljanak. A munkaadók nem vehetnek fel alkalmi munkásokat sztrájk idején, de a sztrájk előtt felvett alkalmi munkások a sztrájk alatt is folytathatják a munkát.

December 23-án az Országgyűlés elfogadta a sztrájk törvény módosítását, melynek értelmében a lakosságot alapvetően érintő szolgáltatásokat – tömegközlekedés, telekommunikáció, víz-, áram- és gázellátás, valamint egyéb energiaszolgáltatás – nyújtó vállalatok dolgozói csak abban az esetben sztrájkolhatnak, ha az elégséges szolgáltatás mértékéről előzőleg megállapodás született. Az elégséges szolgáltatás tartalmát a bíróságok határozzák meg. Továbbá a törvénymódosítás értelmében mostantól a „sztrájkjoggal való visszaélés” is jogsértővé teszi a munkabeszüntetést. Országos szintű szakszervezetek tiltakozásukat fejezték ki a törvénymódosítás miatt, arra hivatkozva, hogy a bíróságoknak nincs meg a kellő szaktudásuk ahhoz, hogy döntést hozzanak az elégséges szolgáltatás mértékéről. Szintén szóvá tették, hogy a „sztrájkjoggal való visszaélés” túlságosan homályos fogalom.

Két országos szintű szakszervezet, az MSZOSZ és a LIGA beszámolóí szerint előfordultak olyan esetek, amikor egy-egy munkaadó megfélemlített szakszervezeti tagokat, áthelyezett vagy elbocsátott szakszervezeti tisztségviselőket, illetve megakadályozta, hogy szakszervezeti tisztségviselők látogatást tegyenek egy munkahelyen.

A Nemzetközi Szakszervezeti Szövetség aggodalmának adott hangot amiatt, hogy a szakszervezetek bejegyzésének folyamata hosszadalmas és körülményes, továbbá a bírák és az ügyészek rendelkezhetnek magyarországi szakszervezeti ügyekben. A LIGA tisztségviselői azonban arról számoltak be, hogy a gyakorlatban nem jelentett problémát a bejegyzési eljárás.

A jogsértő elbocsátásokkal kapcsolatban indított bírósági eljárások több mint egy évig tartanak, és a bírósági ítéleteknek nem minden esetben szereznek érvényt hathatósan.

b. A kollektív szerződéshez és tárgyaláshoz való jog

A kollektív tárgyaláshoz való jog törvényi védelem alatt áll, és a kormány vállalati szinten biztosította is e jog szabad gyakorlását. 2008-ban a munkavállalók körülbelül 36%-ára vonatkoztak kollektív szerződések.

A munka törvénykönyvének értelmében a szakszervezeteknek a munkavállalók 65%-át (konkrét munkaadó esetében) vagy 50%-át (munkaadói csoportok esetében) kell képviselniük ahhoz, hogy kollektív szerződéssel kapcsolatban tárgyalásokat folytathassanak.

Nincsenek exportfeldolgozási övezetek, de egyes külföldi vállalatok gyakran vámszabad területi státuszt kaptak létesítményeikhez. A vámszabad területek nem mentesültek a munkajogi törvények rendelkezései alól.

c. A kényszer- és kötelező munka tilalma

A törvény tiltja, hogy bárkit, ideértve a gyerekeket is, munkára kényszerítsen valaki. Lásd az amerikai külügyminisztérium emberkereskedelemről szóló éves jelentését (*Trafficking in Persons Report*) a www.state.gov/g/tip weboldalon.

d. A gyermekmunka tilalma és a munkavállalás alsó korhatára

A törvény védi a gyerekeket a kizsákmányolástól, és a kormány a gyakorlatban hathatósan érvényesítette a vonatkozó jogszabályokat.

A törvény tiltja 16 évnél fiatalabb gyermekek alkalmazását, kivéve a szünidő alatti alkalmi munkát. A 15 év alatti gyermekek esetében a munkavégzés minden formája tilos. A gyermekek nem dolgozhatnak éjszakai műszakban, nem túlórázhatnak, valamint nem végezhetnek nehéz fizikai munkát.

A Munkaügyi Főfelügyelőség jelentése szerint 2009-ben hat cég összesen 136, tizenöt évnél fiatalabb gyermeket alkalmazott, főleg pénzügyi és kereskedelmi munkakörben. A cégeket a hatóságok összesen 5,2 millió forint (24 640 USD) bírság megfizetésére kötelezték. Bárki, aki gyermekek illegális alkalmazásáról szerez tudomást, köteles azt jelenteni a gyámhivatalnál.

A Nemzetközi Migrációs Szervezet szerint a szexuális kizsákmányolási céllal folytatott gyermekkereskedelem problémát jelentett. A kormány aktívan figyelte a bevándorlási és kivándorlási adatokat az esetleges emberkereskedelmi cselekmények felderítése érdekében. Lásd az amerikai külügyminisztérium emberkereskedelemről szóló éves jelentését (*Trafficking in Persons Report*) a www.state.gov/g/tip weboldalon.

e. Elfogadható munkakörülmények

Az országban a havi minimálbér 73 500 forint (348 USD) volt, ami elegendő ahhoz, hogy egy munkavállaló megfelelő életkörülményeket biztosítson családjá számára. A középiskolai végzettséggel rendelkezők havi minimálbére 89 500 forint (424 USD) volt. A törvény a hivatalos munkanapot nyolc órában állapítja meg, bár ez gazdasági ágazattól függően változhat. Minden hétnapos időszakban 48 óra pihenőidő jár a munkavállalóknak. A normál munkahét 40 órás, a túlóráért külön díjazás jár. A törvény értelmében a túlórák száma éves szinten nem haladhatja meg a 200-at. A jogszabályok a munkavállalási engedéllyel rendelkező külföldi munkavállalókra is vonatkoznak; e jogszabályok érvényesítése hatékony és következetes volt. A Munkaügyi Főfelügyelőség és a munkaügyi bíróságok igyekeztek gondoskodni a kormány által megállapított munkahelyi biztonsági előírások betartásáról, bár tevékenységük nem minden esetben volt eredményes. A munkavállalók jogosultak arra, hogy – folyamatos foglalkoztatásuk veszélyeztetése nélkül – visszautasítsák a nem biztonságos és egészségtelen munkakörülményeket, és ez a joguk általában nem sérült.

November 16-án az Országgyűlés elfogadott egy törvényt, amely 98%-os különadót vet ki a közszférában kifizetett, 3,5 millió forintot (16 587 USD) meghaladó végkielégítésekre. A törvény visszamenőleges hatállyal minden, 2005. január 1. után kifizetett végkielégítésre vonatkozik. Az Alkotmánybíróság októberben érvénytelenítette a törvényt, de a Fidesz újra benyújtotta a javaslatot, miután módosította az alkotmányt, és kivette az adóügyekkel kapcsolatos kérdéseket az Alkotmánybíróság hatásköréből.

December 23-án az Országgyűlés módosította a köztisztviselői törvényt, ezáltal lehetővé tette a munkaadóknak, hogy kéthónapos felmondási idővel, indoklás nélkül bocsássonak el köztisztviselőket.